

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 5 april justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Erik Bengtzboe* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Tredje vice talmannen meddelade att *Erik Bengtzboe* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Tredje vice talmannen meddelade att *Clara Aranda* (SD) avsagt sig uppdraget som suppleant i justitieutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält *Bo Broman* som suppleant i justitieutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i justitieutskottet
Bo Broman (SD)

§ 4 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Lena Emilsson* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ola Möller* (S) under tiden för hans ledighet den 1–31 oktober.

§ 5 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 88 till 91.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 6 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i EU-nämnden

Mats Berglund (MP)

Emma Hult (MP)

Anna Sibinska (MP)

§ 7 Meddelande om partiledardebatt

Tredje vice talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 8 maj kl. 9.00.*

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2018/19:105 till arbetsmarknadsutskottet

2018/19:119 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2018/19:3069, 3072, 3077 och 3079 till justitieutskottet

2018/19:3073 till skatteutskottet

2018/19:3067 till arbetsmarknadsutskottet

2018/19:3068 till skatteutskottet

2018/19:3074, 3080 och 3081 till skatteutskottet

2018/19:3070 till socialförsäkringsutskottet

2018/19:3078 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:187 om invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vilka insatser jag avser att göra på våra arbetsmarknadsutbildningar och på arbetsplatser inom offentlig sektor så att segregationen bekämpas och den könsapartheid som är förbunden med hederskulturen kan brytas, om jag och regeringen avser att genomföra några utbildningsinsatser så att kvinnor med lägre utbildning eller ingen skolgång alls i hemlandet och som lider av arbetslöshet eller social isolering kan få CSN-bidrag för att lära sig svenska eller omfattas av andra arbetsmarknadsåtgärder anpassade till deras situation och om jag och regeringen avser att tilldela kommunerna större resurser till utbildningsplatser samt tilldela resurser till kooperativa företag där kvinnor med lägre utbildning och sämre tillgång till arbetsmarknaden kan få både utbildning och en plats på arbetsmarknaden.

Svensk arbetsmarknad är stark, och efterfrågan på arbetskraft är god. Sedan regeringen tillträdde hösten 2014 är det över 350 000 fler som har ett jobb. Två tredjedelar av sysselsättningsökningen har tillkommit bland utrikes födda. Även nyanlända kommer snabbare i arbete, vilket är positivt. Men stora utmaningar återstår, inte minst vad gäller utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Att många fler utrikes födda kvinnor kommer i sysselsättning och får en egenförsörjning är en högt prioriterad fråga.

Regeringen anser att både kvinnor och män från samhällets sida ska mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Januariavtalet framhåller därför att det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Nyanlända ska snabbare in på arbetsmarknaden, och ett intensivår ska införas. Kompetens om hedersrelaterat våld ska öka, och hedersbrotten ska stoppas.

Ett nytt regelverk för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet trädde i kraft den 1 januari 2018. Det nya regelverket stärker Arbetsförmedlingens möjligheter att ge rätt insatser utifrån individens behov samtidigt som kraven på individen tydliggörs. I samband med det nya regelverket infördes också en utbildningsplikt för nyanlända. Utbildningsplikten innebär att en nyanländ som har kort utbildning och som därför inte bedöms kunna komma i arbete under sin tid i etableringsprogrammet i huvudsak ska ägna sig åt utbildning. Den som inte söker en anvisad utbildning, avvisar en utbildning eller inte deltar i sådan utbildning kommer att kunna varnas eller stängas av från etableringsersättning.

I dag finns också möjlighet att med bibehållet aktivitetsstöd studera motsvarande sammanlagt längst ett års heltidsstudier på grundläggande och gymnasial nivå för arbetslösa som är inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin. Det finns även möjligheter till kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola eller utbildning inom skolväsendet på grundläggande eller gymnasial nivå för den som är långtidsinskriven invandrare.

Under förra mandatperioden infördes även ett studiestartsstöd. Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland vissa arbetslösa med kort utbildning eller stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Hittills har drygt 6 800 individer fått stödet.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning är anvisningarna till arbetsmarknadsutbildning ojämnt fördelade mellan kvinnor och män, vilket också är fallet inom den kommunala vuxenutbildningen. Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering med målet att kvinnor och män ska ha tillgång till arbetsmarknadspolitiska stöd på lika villkor. När det gäller arbetsmarknadsutbildningen behöver detta arbete fortsätta och utvecklas.

Även utbildningssystemet måste ha förmåga att möta kvinnor och män med omfattande utbildningsbehov och rusta dem med de kunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. För att stärka människors jobbchanser och förbättra matchningen på arbetsmarknaden har regeringen inlett ett nytt kunskapslyft med en satsning på kommunal vuxenutbildning, folkbildning och högskola.

Möjligheten till en subventionerad anställning utgör en viktig väg till jobb för grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Extratjänsterna är en väg in på arbetsmarknaden för nyanlända och långtidsarbetslösa, särskilt för utrikes födda kvinnor.

Alla kommuner är skyldiga att erbjuda nyanlända och deras anhöriga samhällsorientering med information om vilka rättigheter, skyldigheter och möjligheter alla boende i Sverige har. Det är en viktig insats för att, på de nyanländas modersmål eller med hjälp av tolk, diskutera vilka normer och värderingar som gäller i Sverige med fokus på bland annat jämställdhet. I januariavtalet understryks också vikten av samhällsintroduktion, samhällsorientering och undervisning i svenska. Även sfi-undervisningen ska förbättras, och språkrav för medborgarskap ska införas.

I vårändringsbudgeten presenterades också en satsning på 340 miljoner kronor under innevarande år för arbetsmarknadspolitiska insatser. Satsningen förväntas innebära att fler personer, till exempel utrikes födda kvinnor, får del av insatser som leder till jobb. Syftet med förslaget är att bättre möta arbetsgivarnas behov av utbildad arbetskraft genom att stärka arbetet med att rusta arbetssökande och särskilt möjliggöra insatser inom lokala jobbspår som Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetsgivare samverkar kring. Utrikes födda kvinnor ska prioriteras i arbetet. I budgeten tilldelas Tillväxtverket också 10 miljoner kronor för att främja utrikes födda kvinnors företagande.

Vidare föreslås i vårbudgeten att 45 miljoner kronor avsätts för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, att 4 miljoner kronor avsätts för insatser mot bland annat diskriminering och rasism, att anslaget

till Jämställdhetsmyndigheten ökas med 40 miljoner kronor samt att anslaget till Delegationen mot segregation ökas med 11 miljoner.

Prot. 2018/19:82
26 april

Svar på
interpellationer

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet förklarade tredje vice talmannen interpellationsdebatten avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2018/19:131 och 132 om en ansvarsfull migrationspolitik

Anf. 2 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Katarina Brännström har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att färre personer ska vistas i landet utan tillstånd samt hur regeringens förslag om utökad rätt till familjeåterförening svarar mot det behov av en ansvarsfull migrationspolitik Sverige har. Jag har valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Återvändandefrågorna är prioriterade för regeringen. För att kunna upprätthålla en human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationspolitik måste de som efter en rättssäker prövning av asylskälen fått ett avslagsbeslut återvända så snabbt som möjligt. Återvändandet ska i första hand ske frivilligt, men annars med tvång.

Regeringen har de senaste åren vidtagit en rad åtgärder för att öka återvändandet, både det frivilliga och det som sker med tvång. Myndigheterna har tilldelats extra medel, och återvändandesambandsmän har placerats ut på ambassader i ett antal nyckelländer. Dialogen med mottagarländer har bland annat resulterat i ett samförståndsavtal om återtagande med Afghanistan. Vidare har antalet förvarsplatser ökat och kommer under våren att uppgå till 457 stycken, vilket är en ökning med 80 procent sedan 2016. Polismyndigheten har sedan den 1 juli 2018 fått utökade möjligheter att kontrollera att arbetsgivare inte anställer personer som saknar erforderliga tillstånd. Utöver detta bereds för närvarande betänkandet *Klarlagd identitet* i Regeringskansliet. Förslagen i betänkandet syftar bland annat till att effektivisera Polismyndighetens arbete med återvändande.

De senaste åren har präglats av en hög takt i återvändandet. Under åren 2014 till och med 2018 lämnade fler än 70 000 före detta asylsökande Sverige, antingen till sitt hemland eller till ett annat EU-land i enlighet med Dublinförordningen. Det är fler än 1 000 personer per månad.

Den bilaterala dialogen med tredjeländer är avgörande för att återvändandet med tvång ska fungera bra. Vi ska också ge vårt fortsatta stöd till återvändandearbetet på EU-nivå. För närvarande pågår till exempel en revidering av återvändandedirektivet som syftar till att effektivisera och förkorta medlemsstaternas återvändandeförfaranden.

I regeringsförklaringen anges mycket tydligt att de som har skyddsskäl snabbt ska bli en del av samhället och att de som saknar sådana skäl snabbt ska återvända.

Enligt januariavtalet som slöts mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna i början av året ska lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, den så kallade tillfälliga lagen, förlängas i två år. I samband med det ska

också alternativt skyddsbehövande ges samma rätt till familjeåterförening som flyktingar. Det är rimligt att dessa två grupper har samma möjlighet till familjeåterförening. En sådan möjlighet kan också bidra till snabbare etablering.

Regeringen ska också tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att ta fram förslag för framtidens migrationspolitik.

Med anledning av överenskommelsen har Migrationsverket gjort en preliminär konsekvensanalys av vad förslagen skulle innebära. Myndighetens bedömning är att antalet asylsökande ökar med endast 500 personer under 2019 och med 1 000 personer per år under 2020 och 2021. Detta ska ses mot bakgrund av att vi nu har det lägsta antalet asylsökande på 13 år.

Förslaget om utökad familjeåterförening stämmer därför väl överens med en ansvarsfull hantering av migrationspolitiken i Sverige.

Anf. 3 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret på mina två interpellationer. Det är dock lite oroande att ministern i sitt svar till mig verkar vara så nöjd med nuvarande system. Jag tycker att det är att blunda lite grann för verkligheten. Det finns inte en enda problembeskrivning i svaret från ministern.

Faktum är att det i dag finns ett stort antal människor som inte återvänder frivilligt till sitt land efter att ha nekats uppehållstillstånd i Sverige. På fyra år beräknar Migrationsverket att det ska vara ungefär 50 000 fall som överlämnas till polisen, och i de flesta av dessa fall har personerna avvikit och gått under jorden. Det måste väl Morgan Johansson också anse vara ohållbart.

Det är också allvarligt att ingen, vare sig regering eller myndighet, faktiskt vet hur många som befinner sig illegalt i Sverige. Våra gränskontroller har stora brister. Det gör det lätt att komma in i Sverige, och de som har fått ett slutligt avslag stannar kvar. Men ingen vet var de är eller hur många de är, och vi riskerar att få ett skuggsamhälle.

Före valet lovade Stefan Löfven och Socialdemokraterna mycket tydligt en stramare migrationspolitik om de skulle komma till makten. De kallade till och med till en särskild presskonferens för att berätta just detta. Löfven lovade mycket, till och med att förbjuda försörjningsstöd till asylsökande som fått avslag. Dessa löften har absolut inte blivit verklighet sedan den nya regeringen tillträdde. Men varför har ni ändrat er, Morgan Johansson? Är inte en stram migrationspolitik rätt längre? Ministern vet ju själv hur stora problemen är i utanförskapsområdena. Det är en dålig integration, hög arbetslöshet, ett ökat antal våldsbrott, gängkriminalitet och annat som gör livet otryggt för dem som bor där.

Nu ska anhöriginvandringen mjukas upp, och detta skickar självklart signaler som gör att allt fler söker sig till Sverige.

Faktum är att Eurostat har visat att Sverige var det land i EU som beviljade näst flest människor asyl i fjol. Det var nästan 20 000 personer. Om det fortsätter så blir det 100 000 under fem år. Då ligger Sverige fortsatt högt i ett EU-perspektiv.

Signalerna i januariöverenskommelsen om en generösare migrationspolitik innebär att allt fler kommer att vilja ta hit sina anhöriga. Migrationsverket har beräknat att det blir 1 000 fler per år. Vi vet inte om det blir många fler. Men detta kommer att sätta hård press på kommunerna, då

något krav på egenförsörjning inte finns. I de flesta fall handlar det om försörjningsstöd från kommunerna. Det handlar också om fler barn i redan problemtyngda skolor och om fler i den redan långa kön till vården, för att nämna något.

Jag tycker att det är bra att regeringen och ministern säger att återvändandet är prioriterat. Verkligheten ser dock inte lika ljus ut. Vi kan se att många tusen befinner sig illegalt i Sverige, och polisen har svårt att verkställa utvisningsbeslut. Jag tycker inte att ministern ger något riktigt bra svar på hur detta ska klaras av. Antalet förvarsplatser har ökat något, men enligt polisen räcker de inte på långa vägar. Hur många som finns där ute och som borde avvisas eller befinna sig på en förvarsplats vet nog inte ens Morgan Johansson. Det kan vara så många som 30 000–35 000.

Vi vet att det finns städer som Malmö som beviljar socialbidrag, ekonomiskt bistånd, till dem som har fått avslag. Detta ger absolut inga incitament för fler att lämna vårt land. Detta gör man trots att Högsta förvaltningsdomstolen har sagt att dessa personer inte har rätt till detta stöd enligt socialtjänstlagen.

Jag förväntar mig därför fler svar från Morgan Johansson om hur vi ska kunna ha en hållbar migrationspolitik.

Anf. 4 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag påstår att Sverige har en stram migrationspolitik. Det vittnar inte minst den utveckling som vi har nu när det gäller antalet asylsökande om.

Fru talman! Som jag säger i mitt svar har vi nu det lägsta antalet asylsökande på 13 år. När det gäller ensamkommande barn och ungdomar som kommer till Sverige har vi det lägsta antalet på tolv år. Vi är i en helt annan situation än vi var för några år sedan.

Jag kan påminna Katarina Brännström om att när jag tillträdde 2014 hade Sverige den mest generösa flyktingpolitiken i hela EU, och vi har fortfarande världens mest generösa system för arbetskraftsinvandring. Det hade vi då efter åtta år med moderat styre. Ni gick då till val på att fortsätta med denna politik. Det var Reinfeldts mantra i valrörelsen 2014: Öppna era hjärtan!

Det sas att vi skulle fortsätta ha den mest generösa flyktingpolitiken i hela EU. Men samtidigt sa Moderaterna att det bara är socialdemokratiska kommuner som ska ta emot dessa människor. Moderata kommuner ska inte behöva göra det. Ni var emot i sten att öppna upp för en lagstiftning som gjorde att alla kommuner skulle behöva ta emot människor som kom hit.

Alla förstår att detta inte var hållbart på sikt. Därför blev det vår regerings uppgift att försöka hantera situationen när det 2015 visade sig att detta inte var hållbart. Det gjorde vi. Vi vred om med gränskontroller från hösten 2015 och med id-kontroller från januari 2016 med den tillfälliga lagen. Moderaterna var ingenting att hålla i handen i detta sammanhang. De orkade inte ens rösta för id-kontrollerna när den frågeställningen togs upp i riksdagen hösten 2015.

Detta gjorde vi inte för att vi ville det utan för att vi var tvungna. Vi kunde helt enkelt inte ha en situation med 10 000 i veckan som kom till Sverige. Om det hade fortsatt hade vårt asylsystem helt brutit samman. Dessutom var vi tvungna att helt enkelt skaffa oss ett andrum, en möjlighet att ta hand om dem som kom till Sverige.

Då ropade alla olyckskorpar att i och med att det kom så många till Sverige 2015 och 2016 skulle arbetslösheten raka i höjden och vi skulle få massarbetslöshet. Nu kan vi bedöma detta efter några år. Vad är det som har hänt? Arbetslösheten har sjunkit, sysselsättningsgraden har ökat och etableringstiden – den tid som det tar för en nyanländ i Sverige att etablera sig på arbetsmarknaden – har nästan halverats. Under Moderaternas tid låg den på åtta år. Under vår tid har den legat på fyra eller kanske fem år. Vår arbetsmarknadspolitik har alltså gjort att vi faktiskt har kunnat skaffa oss utrymme för att se till att dessa människor nu kan komma in på arbetsmarknaden på ett bra sätt.

För att ta bara en sådan siffra: Efter fem år i Sverige har utrikesfödda kvinnor högre sysselsättningsgrad än vad inrikesfödda kvinnor i EU har. Tvåförsörjarnormen i Sverige slår alltså igenom när människor kommer hit – det blir den normen som människor anpassar sig till. Det är dessutom faktiskt i gruppen utrikesfödda kvinnor som arbetskraftsdeltagandet har ökat mest under dessa fyra fem år.

Vi har alltså återtagit kontrollen i denna fråga, men vi måste även fortsätta att ha en hög takt i återvändandet för dem som har fått avslag. Under de senaste fem åren är det 70 000 som har lämnat Sverige, vilket innebär att ungefär 1 000 före detta asylsökande lämnar Sverige varje månad. Vi kommer att fortsätta att göra ansträngningar där, med bland annat utbyggda förvarsplatser och ökade möjligheter till kontroller av olika skäl – och med ökade resurser till bland annat polisen för att detta arbete ska kunna fortsätta att utvecklas på ett bra sätt.

Anf. 5 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Det är intressant att Morgan Johansson tar upp enbart de positiva siffrorna – de är bra, och jag är glad för det – men helt undviker de problem som faktiskt finns där ute. Polisen ser dem, Migrationsverket ser dem och sociala myndigheter runt om i vårt land ser dem.

Vi ser resultaten av flera års migration. Jag håller med om att Sverige tappade greppet ett tag, och vi har återtagit det. Hösten 2015 var verkligheten en svår tid; det blev kaos överallt. Men jag kan säga så här: Jag sitter i regionrådet för polisen i syd, och jag har varit med polisen ute i fält. Jag kan konstatera att man inte ens kan ta dem man hittar som befinner illegalt i Sverige, för det finns ingen plats att sätta dem på. Det är ett stort problem som jag tycker undviks i den här debatten. Migrationsverket tvingas till och med släppa intagna som sitter på förvaret, till förmån för dem som polisen kommer med och som är prioriterade. Det visar ju att återvändandeprocessen inte fungerar alls så väl som det har sagts.

Arbetslösheten är fortsatt hög bland utlandsfödda och bland nykomna. Vi har haft en mycket lång högkonjunktur, så det är klart att vi har låg arbetslöshet bland alla. Här är den dock fortsatt hög. Jag tycker att man struntar i det problemet. Man struntar i de sociala problemen och det som händer i utsatta områden. Vad händer sedan, när människor väl kommer

ut i kommunerna, ska gå i skolan och allt sådant? Det tycker jag inte att vi berör i den här debatten, i alla fall.

Trångboddheten ökar, och den grova brottsligheten ökar. Utanförska-pet ärvt till barn. Vi ser ungdomar som tar lagen i egna händer, och vi läser om skjutningar nästan varje dag. Detta är ingenting man för några år sedan trodde att man skulle stå i den här kammaren och diskutera, men det är fakta. Det visar också hur viktigt det är med en kontrollerad migration för att vi ska få en lyckad integration i Sverige. Vi vet också att det är just dessa människor som kommer att drabbas först i den annalkande lågkon-junkturen.

Jag tycker alltså att den ljusa tonen i Morgan Johanssons svar stämmer dåligt med den verklighet som polis och andra måste hantera. Flyktingkri-sen är faktiskt inte över än. Det räcker att besöka en kommun i mitt hemlän Kronoberg i Småland. Där kan man inte blunda för den enorma uppgift det innebär att integrera flera hundratusentals människor som har kommit de senaste åren.

Återvändandet fungerar också alldeles för dåligt. Jag förstår att det är en svår fråga att lösa och att man inte kan få fram förvarsplatser hur enkelt som helst. Men vi har inte heller verktyg för att leta upp människor, och vi har en underdimensionering av hela processen. Det tycker jag är allvarligt. Jag menar att en stram migrationspolitik handlar inte bara om vilka som kommer in i Sverige utan även om vilka som faktiskt befinner sig i Sve-rige.

Vi har inte kontroll, och polis och andra måste ibland bara blunda för dem man träffar på. Jag var med ute på en arbetsplats – en bilverkstad – där det fanns ett helt gäng som jobbade svart, men man hade ingenstans att göra av de människor man hade kunnat ta. Poliserna var helt uppgivna, och det tycker jag är allvarligt. På det sättet får man ingen lyckad integra-tion, utan man får ett skuggsamhälle som jag inte tror att vare sig Morgan Johansson eller jag vill ha i Sverige.

Min fråga kvarstår alltså. Vad gör man, alltså verkligen allvarligt, för att förbättra situationen och undvika detta skuggsamhälle, den grova gäng-kriminaliteten och annat som följer i spåren?

Anf. 6 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har förstärkt dessa verksamheter i varje led, skulle jag säga. Jag kan räkna upp hur många åtgärder som helst som vi har vidtagit i det här avseendet.

Det är roligt att höra att Katarina Brännström har varit ute på arbets-platser och kanske deltagit i någon av de arbetsplatsinspektioner som po-lisen nu har genomfört. De är ju en följd av den lagstiftning vi fick på plats från den 1 juli förra året, då vi öppnade för möjligheten för polisen att inom vissa riskbranscher gå in och kolla en arbetsplats utan att ha någon konkret misstanke om just den arbetsplatsen. Vi talar då om till exempel restau-rangbranschen och byggbranschen. Även skönhetsvård har diskuterats, bland annat nagelfirmor där vi har sett en hel del bekymmer. Polisen kan alltså gå in och kolla vem som egentligen jobbar på en arbetsplats och ge-nomföra de kontrollerna.

Dessutom fördubblade vi sanktionsavgiften för den arbetsgivare som anställer en person som inte har uppehållstillstånd i Sverige och låter vederbörande jobba för kanske 30 kronor i timmen och bo i en källare – den som utnyttjar läget, så att säga. Sanktionsavgiften för dessa arbetsgivare har vi alltså fördubblat, vilket också gäller från och med den 1 juli förra året. Har du nu tio anställda under längre tid kan du få böta upp till 1 miljon kronor för det. Det är en konkret åtgärd som vi har genomfört.

Sedan säger Katarina Brännström att vi har utökat antalet förvarsplatser något. Ja, vi har alltså ökat antalet förvarsplatser med 80 procent. Hur mycket ökade antalet förvarsplatser under den moderatledda regeringens åtta år – knappt någonting alls, eller hur? Nu på måndag öppnar ytterligare förvarsplatser i Ljunghed hemma i Skåne. Det är 40 platser till. Nästa år öppnas ett nytt förvar i Norrbotten. Preliminärt gör man en upphandling för Luleå, men man har inte riktigt bestämt var någonstans det ska ligga. Det är i alla fall i Norrbotten som det blir ytterligare ett femtiotal platser.

Detta innebär att vi under de här åren kommer upp i siffror där vi har mer än fördubblat antalet förvarsplatser. Jag är väl medveten om att vi kanske behöver göra ytterligare mer i den delen, men återigen: Hur många förvarsplatser öppnade Moderaterna? Knappt några alls. Ni ägnade er åt att sänka skatten i stället för att se till att kunna förstärka dessa verksamheter i varje led, Katarina Brännström.

När jag tillträdde 2014 hade vi inte ens möjlighet till medicinska åldersbedömningar, det vill säga möjlighet att kontrollera huruvida de ungdomar och barn som kom till Sverige verkligen var barn och ungdomar. Det hade havererat 2013, och den dåvarande regeringen hade inte gjort någonting åt det. Det har vi nu också ett system för.

När jag tillträdde 2014 hade vi inte heller något återtagandeavtal med Afghanistan. Det har vi nu, och det fungerar på ett bra sätt. Vi hade inte ett fungerande samarbete med Marocko. Det har vi nu, och det fungerar på ett bra sätt. De ungdomar som har kommit från Nordafrika och som vi anträffar bland annat i storstäderna i Sverige kan numera alltså avvisas till Marocko, om det är därifrån de kommer. Allt detta är exempel på åtgärder som vi har vidtagit.

Vi måste naturligtvis fortsätta i den riktningen, och då tror jag att det handlar om att fortsätta med bland annat resursförstärkningen till polisverksamheten. Katarina Brännström vet ju om att vi nu genomför de största satsningarna någonsin på polisen, skulle jag vilja säga. Vi bygger ut antalet polisanställda – vi ska upp till 10 000 fler anställda till 2024 – och från och med i år börjar det också märkas att vi har fördubblat antalet som utbildas till poliser. De kommande åren kommer fler och fler nya poliser att kunna börja jobba. Det kommer också att ha mycket stor betydelse i det avseendet, fru talman.

Anf. 7 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Det är jättebra med arbetsplatsinspektioner, och det är jättebra att man är ute och kollar vilka som finns där. Men vad händer sedan? Enligt rapporter från Migrationsverket avser man att lämna över 50 000 människor som befinner sig illegalt i Sverige till polisen. Räcker 450 förvarsplatser då? Det är ju en droppe i havet. Polisen har alltså ingenstans att göra av de människor man faktiskt hittar där ute.

Det är också tramsigt att påstå att vi inte gjorde någonting. De stora problemen kom 2014–2015. Innan dess hade vi inte dessa stora problem i Sverige. De har funnits under de senaste fem åren, och vad jag vet är det en S-ledd regering som har styrt då. Morgan Johansson talar om vad vi gjorde för länge sedan, när problemen knappast var uppenbara för oss i den här kammaren på det sätt som det är nu. Det blev en stor kris 2015, och vi lever med konsekvenserna av den i hela Sverige.

Det är 50 000 fall som man befärad att man ska behöva lämna över. De flesta har avvikit och gått under jorden. Vad är då 450 förvarsplatser? Polisen säger att det handlar om flera tusen. Nu höll inte Migrationsverket med om det, så myndigheterna får väl reda ut detta.

Det hjälper inte att man gör arbetsplatsinspektioner om man sedan inte kan ta hand om resultatet. Det är där jag tycker att det brister. Vi måste inse att vi har problem här och nu och att vi framöver behöver agera för att klara det.

Jag är dock glad för denna debatt, och jag hoppas att vi kan få den fler gånger. Detta är faktiskt viktiga frågor, som berör såväl dem som är ansvariga i våra kommuner runt om i landet som andra människor.

Jag hoppas att vi ser till att vi fortsätter att ha en stram migrationspolitik och att det inte blir mer öppet i Sverige med det som står i januariöverenskommelsen.

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har alltså det lägsta asylmottagandet på 13 år. Vi har det minsta antalet ensamkommande ungdomar på tolv år. Detta är en följd av att vi återtog kontrollen 2015 och 2016. Vi hade inte precis Moderaterna med oss när det gällde id-kontrollerna – ni klarade inte ens av att ställa upp för dem.

Vi har byggt ut förvarsplatserna, inte bara något utan med 80 procent. Nu på måndag öppnar ytterligare platser i Ljungbyhed, och nästa år öppnar ytterligare platser i Luleå. Det har aldrig varit tal om att det ska vara flera tusen, men vi måste öka antalet. Så är det; den signalen har vi från både polisen och Migrationsverket. Vi jobbar också med en plan för precis detta.

Det finns en bild av att återvändandet inte fungerar. Men det fungerar bra med Afghanistan, med Marocko och med att antal länder som det tidigare inte har fungerat med, till följd av att vi har tagit diskussionerna med varje enskilt land.

Som sagt: De senaste fem åren har fler än 70 000 före detta asylsökande lämnat Sverige, antingen efter avslag – alltså efter att deras sak har blivit prövad och de har fått åka hem – eller på grund av att det rört sig om så kallade Dublinärenden, det vill säga att de har varit registrerade i ett annat EU-land och åkt dit för att få sin sak prövad.

Antalet är 70 000 på fem år – det är ungefär 1 000 i månaden. Det är klart att man alltid kan göra saker och ting ännu bättre, men ingen kan påstå annat än att vi har jobbat mycket aktivt med detta.

Sedan handlar det förstås också om att de som får stanna i Sverige kommer bra in på arbetsmarknaden. Jag kan konstatera att sysselsättningen har ökat, att arbetslösheten har minskat och att sysselsättningen ökar allra

mest bland utrikes födda kvinnor. Det tycker jag nog ändå är en positiv sak som man måste väga in i denna debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:162 om copyrightdirektivet

Anf. 9 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Niels Paarup-Petersen har frågat mig hur jag och regeringen tänker agera för att implementeringen av copyrightdirektivet i Sverige ska skada yttrandefriheten och den fria delningen av information så lite som möjligt.

Upphovsrättslagstiftningen inom EU har nu uppdaterats. De nya reglerna innebär bland annat ökade möjligheter att använda upphovsrättsligt skyddat material inom forskning, undervisning och bevarande av kulturarvet. Det innebär också att kulturskapare nu ges bättre möjligheter att få skälig ersättning för sitt arbete.

Från svensk sida har vi i förhandlingarna även lyckats säkerställa möjligheten att fortsätta använda våra nordiska avtalslicenser, som är mycket viktiga för den svenska upphovsrättsliga avtalsmarknaden. Samtidigt har vi inte fått gehör för alla våra synpunkter.

Direktivet innehåller också ett par bestämmelser som varit föremål för en omfattande debatt. Det gäller dels frågan om ansvar för plattformar med användaruppladdat innehåll, dels frågan om en ny rättighet för tidningsutgivare.

Av direktivet följer att vissa stora vinstdrivande plattformar ska vara skyldiga att i första hand teckna licenser för det material som användarna laddar upp. När sådana licenser inte finns ska plattformarna göra vad de kan för att hindra att skyddade verk hamnar på plattformen. Denna skyldighet gäller inte alla verk utan endast i förhållande till sådana specifika verk som rättighetshavare anmält till plattformarna.

Direktivet är också tydligt med att plattformarna inte får använda sig av åtgärder som leder till att tillgången till lovligt material hindras, till exempel sådan användning som utgör tillåtna citat eller parodier. Som Niels Paarup-Petersen mycket riktigt påpekar innehåller direktivet dessutom en skyldighet för plattformarna att tillhandahålla en effektiv och snabb klago- och avhjälpningsmekanism.

När det gäller den nya ensamrätten för tidningsutgivare har regeringen under förhandlingarna verkat för att denna ska begränsas, vilket också har skett. Den nya ensamrätten omfattar inte enskilda användares privata eller icke-kommersiella användning. Dessutom har det klargjorts att rättigheten inte omfattar hyperlänkingsåtgärder och att det alltså kommer att vara tillåtet att använda enstaka ord eller mycket korta utdrag också från tidningsartiklar.

Direktivet innebär inte heller att medlemsländerna ska bestämma någon avgift för användning av materialet. Det ger dock tidningsutgivarna en möjlighet – men inte någon skyldighet – att förhandla fram villkor för andras användning av materialet. Ersättningen är alltså en fråga för de inblandade parterna att komma överens om.

Direktivet är nu antaget, och Sverige är därmed skyldigt att genomföra det. Vid genomförandet bör bestämmelserna naturligtvis utformas med hänsyn till det som nu sagts och även i övrigt för att tillgodose allmänna och enskildas befogade intressen, även om det inte är möjligt att i detta skede ta ställning till enskilda detaljer. Genomförandet av direktivet i svensk rätt kommer nu att påbörjas, och regeringen kommer självklart att återkomma till riksdagen i den här frågan.

Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! I dag diskuterar vi ett potentiellt hot mot medborgarnas yttrandefrihet på nätet. Detta är ett viktigt ämne, som tyvärr än så länge har behandlats med allt annat än respekt från Morgan Johanssons sida. Statsrådet och hans parti Socialdemokraterna bär en stor del av ansvaret för att upphovsrättsdirektivet – inklusive de kontroversiella artiklarna 11 och 13, som har diskuterats mycket – nu blir verklighet.

Som de två artiklarna ser ut nu, med risk för bland annat uppladdningsfilter, är de ett konkret hot mot ett öppet och fritt internet. Det var därför Centerpartiet drev på för att regeringen skulle säga nej till direktivet i ministerrådet. Så blev det också, men det räckte inte. Direktivet röstades igenom trots ett svenskt nej.

Socialdemokraterna har tyvärr genom hela processen varit positiva till direktivet. Först berättade inte regeringen, med S i spetsen, för EU-nämnden att den tänkte stödja direktivet inklusive dessa artiklar. Därefter sa Socialdemokraterna i Europaparlamentet att de skulle rösta emot direktivet så länge artiklarna 11 och 13 var med, men sedan ändrade de sig och lade de avgörande röster som gjorde att direktivet gick igenom utan att artiklarna 11 och 13 ändrades.

Det har helt enkelt inte gått att veta var man har Socialdemokraterna i denna fråga. När vi nu ska övergå till att direktivet ska implementeras i svensk rätt är det helt avgörande att vi får tydliga besked.

Statsrådet har tyvärr samtidigt påstått att jag och andra som inte håller med honom har övertygats av lobbyister betalade av Facebook. Jag har aldrig talat med Facebook – eller med någon av de andra plattformarna – om detta. Däremot skulle jag verkligen önska att statsrådet hade velat ta en öppen debatt om de negativa effekterna av de förslag som han propagerat för de senaste månaderna. Tyvärr har detta inte gått.

Nu står vi här efter att statsrådet två gånger flyttat denna interpellationsdebatt till efter att tidsfristen löpt ut – konstigt nog så att debatten kom att ligga efter EU-beslutet om direktivet. Det är nästan som om statsrådet inte ville svara på frågor innan beslutet redan fattats.

Fru talman! Medan vi har stått här och diskuterat några minuter har runt 1 000 minuters video lagts upp på Youtube, och över 200 000 inlägg har lagts upp på Instagram. Facebooks 200 miljoner aktiva europeiska användare har på morgonen delat artiklar, bilder, filmer och berättelser från sina liv runt om på vår kontinent.

Statsrådet ser det som realistiskt att en algoritm korrekt skulle kunna bedöma om vartenda av alla dessa inlägg bryter mot upphovsrätten och att eventuella fel skulle gå snabbt för ett antal människor hos plattformarna att åtgärda. Jag tror inte att det är så enkelt.

Frågan som statsrådet ännu inte riktigt har svarat på är: Kan han garantera att enbart innehåll som bryter mot upphovsrätten kommer att stoppas av de filter som nu – vilket statsrådet har ansvaret för – införs i Sverige? Eller finns det risk att svenska medborgares fria och lagliga yttranden kommer att hindras?

Anf. 11 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! För det första är det fullständigt fel att jag på något sätt har hållit mig undan något slags debatt i denna fråga. Tvärtom: Det räcker väl att googla vad jag har sagt i denna fråga de senaste veckorna för att se att jag har varit beredd att ta debatten när den kommer.

Regeringen har informerat näringsutskottet nio gånger. Inget av de politiska partierna motsatte sig då regeringens linje, inte heller Centerpartiet, utan det här är något som kommit bara den senaste månaden i ett uttryck för valfeber, skulle jag vilja säga. Inför EU-valet är det ett antal partier som plötsligt valt att svänga, för dessförinnan, under två års tid, har man ju slutit upp bakom regeringens linje i förhandlingarna.

I sakfrågan, och det är den jag tycker att vi ska tala om här, handlar upphovsrättsdirektivet om att kulturarbetare – fotografer, författare och journalister – ska kunna få betalt för sitt arbete och att ingen ska kunna åka snålskjuts på deras arbete.

Samma regler som gäller i det vanliga livet, så att säga, måste också kunna gälla på internet. Jag har inte rätt att trycka upp en bok och sedan ställa mig på torget och sälja den, alltså någon annans bok, utan att ha ett avtal med den person som har skrivit boken. Jag har inte rätt att göra pengar på andras arbete i verkliga livet. På samma sätt ska jag inte heller ha rätt att göra pengar på andras arbete på internet. Men det är precis det som sker just nu.

Youtube, Facebook och Google tjänade förra året nästan 200 miljarder amerikanska dollar, och det gjorde de inte på att producera eget material, för det gör de nästan inte alls, utan på att sprida andras material. Det är det som är det grundläggande problemet här.

Om jag har en cykel är det min cykel, och det är jag som avgör vem som ska få använda den. Min granne har inte rätt att gå in till mig, ta min cykel och hyra ut den till någon annan utan mitt tillstånd. Och om han ändå skulle göra det vill jag gärna ha betalt för den intäkt han i så fall får.

På precis samma sätt är det här. Om jag har skrivit en låt har inte någon annan rätt att ta låten och tjäna pengar på den utan att ha mitt tillstånd. Och om det är någon annan som tjänar pengar på låten vill jag gärna ha en del av intäkterna.

Vad den här sakfrågan handlar om är alltså att musiker, tonsättare, kulturarbetare, författare, journalister – alla i de kreativa näringarna – ska ha möjlighet att teckna avtal med Youtube, Facebook, Google och andra när dessa använder deras material, så att de får del av de 200 miljarder dollar som företagen tjänade förra året. Det handlar om konflikten mellan kulturarbetarna på den ena sidan och de amerikanska nätjättarna på den andra sidan. I den konflikten står jag på kulturarbetarnas sida, och där är jag inte ensam.

Vi hade ett upprop av 23 organisationer i Sverige – där finns författare, journalister, fotografer och kulturarbetare i allmänhet – som organiserar 150 000 upphovsrättsinnehavare i Sverige som alla backade upp upphovsrättsdirektivet. Något av det allra viktigaste som har hänt i den här branschen på många år är att vi ställde upp bakom detta. Det var jag och regeringen beredda att göra. Sedan fattade riksdagens EU-nämnd ett annat beslut, men nu är upphovsrättsdirektivet på plats genom att det gick igenom i ministerrådet. Då kommer vi också att få implementera det.

Grundprincipen tycker jag är helt riktig, nämligen den att äganderätten måste gälla också kulturarbetarna och att de måste kunna få betalt för sitt grundläggande arbete.

Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, Morgan Johansson! Men jag konstaterar att frågan som jag ställde dig, om du kan garantera att innehåll som bryter mot upphovsrätten kommer att stoppas av dessa filter, inte besvarades. Den har ställts några gånger, men den har inte besvarats en enda gång. Nu får ju statsrådet ett par chanser till i den här debatten, så jag hoppas att det blir möjligt för mig att få ett svar.

Det finns ett problem här som bygger mycket på det exempel som statsrådet lyfte fram här. Statsrådet tog upp exemplet att sälja en bok som någon annan har skrivit som om den vore ens egen, vilket är olagligt och så bör vara. Det bör i stället vara den som har skrivit boken som ska tjäna pengarna. Om detta håller jag och Centerpartiet absolut med. Därför är vi för ett direktiv kring copyright.

Artikel 13 har över huvud taget inget med detta att göra. Den avgör om man får gå ut genom sin dörr med en bok i handen innan det avgjorts vem som har skrivit den. Det som är den stora frågan är vem som ska avgöra om något är lagligt eller olagligt och i vilket skede det ska göras. Det som artikel 13 säger är att innan man får lov att gå ut med en bok genom dörren måste det i dörren stå någon som har kollat, i det här fallet plattformarna, om boken är någon annans verk, och då får man inte ta den ut genom dörren. Det är detta som vi är emot. Om det upptäcks att man inte har skrivit boken ska man självklart betala. I stället har vi här en censur på vägen ut genom dörren. Det är det som artikel 13 innebär och som vi är emot.

Det här är en jättestor skillnad. Om man inte har förstått den skillnaden har vi såklart ett problem, särskilt om det är den person som har ansvar för att implementera lagstiftningen.

Jag kan ge några exempel på hur den här typen av saker fungerar i praktiken.

Nasa, en ganska stor amerikansk myndighet, känd över hela världen för sin höga teknologiska nivå, landade typ en bil på Mars. Det kan man säga är rätt bra jobbat rent tekniskt. De laddade upp en video av detta på Youtube. Sedan plockades denna ned, för den ansågs av dessa filter bryta mot copyright eftersom det var ett lokalt medieföretag som hade använt samma video i sina nyhetssändningar. De har ju copyright på sina nyhetssändningar, så därför plockades NASA:s originalvideo ned av Google ID. Om inte NASA lyckas få ut en video på Youtube utan problem kan man ju undra hur en vanlig medborgare ska lyckas med det.

En kritisk video där Obama sjunger en sång har tagits bort därför att sången var copyrightskyddad. Det är absolut fair use, för det var en kritik av en politiker. Men det var svårt att göra någonting åt.

Massachusetts Institute of Technology, MIT, är det kanske mest kända universitetet i världen på den tekniska sidan. Deras öppna föreläsningar har filtrerats bort av Youtube på grund av påstådd copyright infringement.

Människor som jobbar på White Noise har lagt ut elektroniskt ljud bara som bakgrund. Det har tagits bort därför att det av fem olika personer påstods ha gått in på deras copyright.

En person har filmat ute i naturen med fågelsång i bakgrunden. Filmen har tagits bort på grund av att den bröt mot copyright. Vi har alltså filter som anser att helt vanlig fågelsång bryter mot copyright. Det är så det funkar i praktiken, att saker hindras på vägen in med de nya filtren, om det blir som Morgan Johansson vill.

Därför frågar jag igen: Kan statsrådet garantera att inte fria och lagliga yttranden från svenska medborgare kommer att stoppas från att läggas ut på nätet genom den här lagstiftningen?

Anf. 13 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är symptomatiskt att Centern håller med om själva principen, det vill säga att kulturarbetare ska kunna få betalt för sitt jobb, men att ni sedan inte är beredda att göra någonting konkret för att verkligen upprätthålla principen. Om upphovsrättsdirektivet och de artiklar som vi talar om skulle falla skulle situationen fortsätta att vara som den är, det vill säga att de amerikanska nätjättarna kan fortsätta att tjäna mångmiljardbelopp på andra människors arbete.

Jag måste nog ändå ställa något slags ideologisk fråga till Centern. I andra sammanhang är ni så ohyggligt intresserade av att värna äganderätten. För markägare, skogsägare, godsägare, grevar och baroner är äganderätten jätteviktig för Centerpartiet. Men när det gäller kulturarbetare kan andra människor helt enkelt ta deras jobb och tjäna pengar på det utan att Centern tänker göra någonting konkret för att skydda dem i det avseendet. Det tycker jag är ett stort politiskt bekymmer för Centern i den här debatten.

Niels Paarup-Petersen säger, apropå mitt exempel med att sälja böcker på torget, att den nya lagstiftningen slår till när man går ut genom dörren. Men så är det ju inte. Niels Paarup-Petersens invändning haltar betydligt. Om jag lägger ut någonting på internet tillgängliggör jag ett material för andras konsumtion. Men det gör jag ju inte om jag går ut genom dörren med en bok, eller hur?

Problemet är också att det uppstår konkurrenssituationer. Netflix och Spotify betalar upphovsrättsinnehavarna för de bilder de lägger ut och den musik som de strömmar, men det gör inte Youtube alls i samma utsträckning.

Vad upphovsdirektivet handlar om är att se till att till exempel en låtskrivare får möjlighet att teckna ett avtal med exempelvis Youtube som innebär att om man spelar låtskrivarens låt måste han eller hon få del av intäkterna.

För att detta ska kunna upprätthållas måste det finnas någon form av igenkänningsmekanism, och vi kommer att återkomma till det när vi ska

implementera direktivet, det vill säga hur detta ska se ut. Detta måste givetvis synkas med alla EU-länder.

Man kommer förstås alltid att hitta exempel där man kan ifrågasätta om det var rätt eller fel att blockera olika saker och om det är inom ramen för upphovsrätten. I slutänden får domstolen avgöra vilken praxis man ska ha för detta. Att principen ska finnas och att det måste finnas en konkret möjlighet att faktiskt upprätthålla principen är jag helt övertygad om. Som sagt kommer vi att inleda en lagstiftningsprocess för detta framöver.

Låt mig ställa en konkret fråga till Centern. Ni har varit emot detta direktiv. Tänker Centern försöka stoppa implementeringen av det? Jag tror att det kan vara ett viktigt besked till landets 150 000 upphovsrättsinnehavare om de har Centerpartiet med eller mot sig i denna fråga.

Anf. 14 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag inser att det är en stackars nyinvald riksdagsledamots naiva tilltro till politiken, men jag kommer ändå att en tredje gång ställa den fråga till statsrådet som jag ännu inte fått svar på. Finns det en risk vid implementeringen av det nya direktivet att svenska medborgares fria och lagliga yttranden kommer att hindras av dessa filter? Denna fråga har ännu inte besvarats, och jag tycker att det är rimligt att han svarar på den i den öppna debatt som statsrådet säger sig vara villig att ha.

Jag tror att det är svårt för mig att svara öppet och ärligt på dessa frågor på ett sätt som också statsrådet förstår. I fem år har vi jobbat för att få ett copyrightdirektiv i EU. Fredrik Federley är en av dem som har kämpat hårdast för detta. Socialdemokraterna var med i många av dessa diskussioner, och de var på samma linje som Centerpartiet ända fram till två dagar före omröstningen i parlamentet då de var den avgörande kraften som gjorde att man inte kunde få igenom de ändringar som var nödvändiga för att göra ett bra direktiv.

Vi har hela tiden varit för ett copyrightdirektiv. Det vi inte är för är ett copyrightdirektiv som kan hota yttrandefriheten.

Att Socialdemokraterna står här och talar om äganderätten i skogen efter att ha försökt stoppa det i flera år i Sverige är fantastiskt.

Ja, Centerpartiet tycker att äganderätten är en basal mänsklig rättighet. Det tycker vi också att yttrandefriheten är. Det är detta som är frågan här. Om man med Morgan Johansson i spetsen skapar en lagstiftning som stoppar svenska medborgares yttrandefrihet tycker vi att den enskilda artikel i ett helt direktiv som gör detta borde ha stoppats. Socialdemokraterna är orsaken till att det inte kunde stoppas eftersom ni hade de avgörande rösterna i parlamentet. Det är det Morgan Johansson bär med sig.

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ett starkt upphovsrättsskydd är viktigt för kulturarbetarna, för fotografer, journalister, låtskrivare och alla andra inom de kreativa näringarna. Det är också viktigt för Sverige. Sverige är ett av de länder som har mycket starka kreativa näringar. Ta bara musikindustrin, som är stor och viktig för Sverige. Som nation har vi alltså all anledning att verka för stränga upphovsrättsregler.

Niels Paarup-Petersen ställer frågan om detta kommer att innebära att den grundläggande yttrandefriheten undergrävs. Svaret på den frågan är

Prot. 2018/19:82

26 april

Svar på
interpellationer

givetvis att yttrandefriheten med den nya lagstiftningen inte blir mer begränsad än vad den redan är till följd av dagens upphovsrättsregler. Dagens upphovsrättsregler innebär ju att man inte har rätt att använda andras musik eller bilder och tjäna pengar på dem.

Att samma regler måste gälla på nätet som i verkliga livet är utgångspunkten för den fortsatta implementeringen. Samtidigt måste det finnas en teknisk möjlighet att upprätthålla denna princip, och det är dessa detaljer som vi nu ska sätta igång och utforma en lagstiftning för.

Jag ställde den retoriska frågan om äganderätten eftersom jag vet att Centerpartiet är en stark anhängare av den. Låt mig bara påpeka att äganderätten även omfattar immateriella tillgångar, inte bara skog och mark. Man har också äganderätt till det verk man skapar, den text man skriver eller den film man gör. Denna äganderätt måste också vara stark.

Det verkar som att de som står upp för denna äganderätt i riksdagen är Socialdemokraterna. Vi får se var Centern i slutänden landar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:163 om förbud att bära heltäckande slöja

Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Richard Jomshof har frågat mig om jag kan tänka mig att införa ett förbud mot att bära heltäckande muslimsk slöja, det vill säga burka och niqab, och andra ansiktstäckande plagg på offentlig plats i Sverige.

I grundlagen skyddas fundamenten i vår demokrati. Folkstyrelsen bygger bland annat på fri åsiktsbildning och utövas med respekt för rättsstatens principer. Yttrandefrihet, religionsfrihet och förbudet mot diskriminering är omistliga inslag i vår rättsordning. Var och en som vistas i landet ska ha rätt att göra sin röst hörd och ha en rätt att visa och utöva sin tro, identitet och kultur.

I en tid när demokratins grundläggande värden utmanas och intoleransen breder ut sig är det av största vikt att vi försvarar rättsstatens principer och står upp för alla människors lika värde.

Religionsfriheten är i grundlagen skyddad som en absolut rättighet. Den kan inte begränsas genom vanlig lag. Som konstaterades i lagstiftningsärendet angående maskeringsförbud vid idrottsevenemang riskerar ett undantagslöst förbud mot att bära ansiktstäckande plagg att komma i konflikt med denna frihet.

Jag har inte för avsikt att ta något initiativ till ett sådant förbud som Richard Jomshof efterfrågar.

Anf. 17 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Från och med den 1 augusti 2018 är det förbjudet att bära heltäckande muslimsk slöja, det vill säga burka och niqab, på offentlig plats i Danmark.

Om man bryter mot förbudet och detta inte "tjänar ett särskilt syfte" riskerar man böter på motsvarande 1 400 kronor. Vid upprepade brott kan dock bötesbeloppet komma att höjas avsevärt.

Förbudet, som även gäller andra ansiktstäckande plagg som exempelvis rånarluva, har debatterats under en tioårsperiod i Danmark och röstades igenom av en stor majoritet i det danska folketinget den 31 maj för snart ett år sedan. Även de danska socialdemokraterna ställde sig bakom förbudet.

Liknande förbud finns redan i flera europeiska länder såsom Belgien, Bulgarien, Nederländerna, Frankrike, Lettland och Österrike. I andra länder finns det liknande regionala förbud.

Fru talman! Syftet med den muslimska slöjan, inte minst den heltäckande variant som vi debatterar här i dag, är att kontrollera och förtrycka, att skyla flickor och kvinnor, bland annat för att inte väcka människens lustar. Om nu muslimska män ser sig själva som primitiva varelser som inte är kapabla att kontrollera sina lustar är det bara att beklaga.

Det är dock en märklig inställning och i själva verket en mycket farlig inställning. Att sexualisera flickors och kvinnors kroppar på detta vis och att använda det som en förevändning för att förtrycka kanske hälften av befolkningen är vidrigt och oacceptabelt.

Att tvinga på flickor och kvinnor en heltäckande slöja är inget annat än ett tydligt uttryck för en mycket märklig människosyn och en mycket märklig kvinnoyn. Det är något som dessutom stärker utanförskap och väldigt osunda könsroller.

Detta är något som vi inte kan ställa oss bakom, och jag kan bara beklaga att regeringen inte delar denna uppfattning.

Fru talman! Ministern talar om att demokratins grundläggande värden utmanas och att intoleransen breder ut sig men också att vi måste försvara rättsstatens principer. Jag instämmer och delar den uppfattningen. Men vad ministern inte verkar förstå är att det största hotet i dag mot det demokratiska, jämställda och öppna samhället kommer från islamismen.

Vidare verkar ministern inte förstå att det faktiskt är ministern själv och den egna regeringen som utgör en del av problematiken – detta eftersom man genom massinvandring och mångkulturalism skapat detta splittrade samhälle men också genom att man, beklagligtvis, ger islamisterna utrymme och låter dem hållas.

Den socialdemokratiska regeringen är i själva verket delansvarig för den nedmontering som just nu pågår av det demokratiska, jämställda och öppna samhället.

Fru talman! Ministern säger att förbudet mot diskriminering är ett omistligt inslag i vår rättsordning men också att var och en som vistas i landet ska ha rätt att göra sin röst hörd. Hur kan man säga sig arbeta mot diskriminering samtidigt som man tillåter och uppmuntrar detta förtryck av i det här fallet muslimska kvinnor? Det går inte ihop.

Menar ministern på fullt allvar att dessa förtryckta kvinnor har rätt och möjlighet att göra sina röster hörda när de behandlas på det här viset?

Anf. 18 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Precis som jag sa i mitt interpellationssvar har religionsfriheten i Sverige ett mycket starkt skydd. Det är den enda av de så kallade

opinionsrättigheterna som man inte kan begränsa genom vanlig lag. Den kan bara begränsas genom en grundlagsändring. Det är vad man kallar en absolut rättighet. Det framgår i regeringsformens 2 kap. 1 § 6. Ett sådant förbud som Richard Jomshof föreslår skulle med stor sannolikhet strida mot just denna skrivning i regeringsformen. Redan grundlagsskäl talar alltså starkt emot en sådan lagstiftning.

Vi måste också föra en diskussion om vilka de grundläggande utgångspunkterna är i ett öppet samhälle. Vad får människor lov att göra och inte göra? Den grundläggande utgångspunkten måste ändå vara att människor är fria att göra i princip vad de vill så länge de inte skadar någon annan. Det innebär också att man i princip har rätt att klä sig som man vill. Vi har inga statliga regler för hur privatpersoner ska klä sig.

Det innebär inte att man måste tycka om klädseln, att man måste bejaka det här med heltäckande slöja. Tvärtom kan man i den politiska debatten mycket väl ha bestämda åsikter om vad den typen av klädsel signalerar och står för, att det kan vara ett uttryck för hedersförtryck och könsförtryck och att det finns en mycket konservativ utgångspunkt och syn på religion bakom. Det är i alla fall min uppfattning när det gäller detta.

Jag vet samtidigt att det finns tiotusentals muslimer i Sverige. Muslimerna i Sverige består av många olika grupper och inriktningar, precis som de kristna består av många olika inriktningar och inställningar. Det finns konservativa kristna, och det finns konservativa muslimer. Det finns progressiva kristna, och det finns progressiva muslimer. Det finns sekulära kristna, och det finns sekulära muslimer.

Det finns de som har kristna traditioner men som inte är så värst troende, eller som är ateister eller agnostiker. Likadant finns det muslimer som har muslimska traditioner, som firar sina helgdagar, men som kanske inte är särskilt troende och dessutom är i grunden sekulära. Det är den gruppen muslimer, de progressiva muslimerna, som jag träffar mest. Vi vet också att det bara är en liten andel av muslimerna som är med i de muslimska trossamfundet. Gruppen muslimer är alltså lika differentierad som gruppen kristna.

Det finns en förhållandevis liten grupp muslimer som har väldigt konservativa värderingar, och det är där den här klädseln används. Att till exempel tvinga sin fru att inte gå ut utan den heltäckande klädseln är ett uttryck för könsförtryck. Det tycker jag ska motverkas. Men då måste vi se till att de kvinnorna får möjlighet att befrias från det könsförtrycket.

Här skiljer vi oss åt. Det som Sverigedemokraterna vill göra med de kvinnorna är i praktiken att skicka ut dem ur Sverige. De ska tillbaka till Sudan, Iran eller Irak. Där skulle förtrycket kunna fortsätta. Det är där vi skiljer oss åt. I den mån kvinnorna ska vara kvar i Sverige ska de enligt Sverigedemokraterna sitta hemma med vårdnadsbidrag. Då ska ni betala dem för att sitta hemma och ta hand om sina barn, Richard Jomshof. I den meningen kan nog sverigedemokrater och konservativa muslimer faktiskt ta varandra i hand ibland när det gäller den utgångspunkten.

Jag vill se till att motverka detta och kunna befria kvinnorna. Det vill dessvärre inte Sverigedemokraterna.

Anf. 19 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Kvinnor som tvingas på dessa plagg förvägras i själva verket rätten att leva sina liv på samma sätt och på samma villkor som männen och resten av den kvinnliga befolkningen. Det är så långt från tanken om mäns och kvinnors lika värde man över huvud taget kan komma. En grundläggande utgångspunkt måste väl ändå vara att motverka förtryck av kvinnor, inte att bejaka det eller tillåta det.

Det är därför tragiskt när ministern hävdar att man står upp för alla människors lika värde. Det är nämligen precis tvärtom. Det brukar heta att det handlar om frivillighet, det vill säga att bärandet av i det här fallet heltäckande slöja skulle vara frivilligt. Tyvärr verkar ministern dela den inställningen.

Jag vill passa på att framföra följande:

1. Om nu slöjan hade varit frivillig hade väl i så fall kvinnor över hela världen klätt sig i detta fantastiska och frivilliga plagg. Men det gör de inte. Det är muslimska kvinnor som tvingas ta på den. Jag tror faktiskt att vi är någonting på spåren nu.
2. Om slöjan hade varit frivillig hade väl även muslimska pojkar och män burit detta plagg. Men det gör de inte. Detta privilegium är förbehållet muslimska flickor och kvinnor. Det rör sig alltså om muslimska män, ett muslimskt patriarkat, som förtrycker muslimska flickor och kvinnor. Eller menar ministern att det är kvinnorna själva som har hittat på detta?
3. Om den heltäckande slöjan hade varit frivillig hade det inte varit något som helst problem för de flickor och kvinnor som vill att ta av sig denna. Men så är det inte.

Det finns en lång rad exempel på vad som händer med kvinnor och även flickor som försöker frigöra sig från detta förtryck genom att till exempel inte bära plagget. De förföljs, de hånas, de förtrycks och de misshandlas. Det händer till och med att de mördas. Synen på dessa kvinnor är att de är smutsiga och orena.

Det är en vidrig kvinnosyn som har fått fäste i stora delar av den muslimska världen men också här i Sverige. Det är inte bara muslimska terroristgrupperingar och flera muslimska skurkstater som tvingar flickor och kvinnor att bära slöja eller heltäckande slöja och som straffar dem som försöker frigöra sig och ta av den. Det förekommer tyvärr även här i Sverige.

Fru talman! När Socialdemokraterna kallar den egna regeringen för feministisk är det något som förpliktar. Jag vill påminna om att de kvinnliga företrädarna för Sveriges regerings- och näringslivsdelegation, med handelsminister Ann Linde i spetsen, valde att bära slöja och böja sig för det islamistiska patriarkatets vilja gällande kvinnors klädsel under sitt besök i Iran för ett par år sedan.

Oavsett om man väljer att krypa för islamister eller böja sig för deras vilja i Iran eller här i Sverige sänder det mycket märkliga signaler, inte minst till de flickor och kvinnor som tvingas leva under någon form av islamistiskt förtryck. Jag säger inte att alla gör det. Men det förekommer. Och det är tyvärr vanligare än vi tycks tro.

När jag tidigare ställde en fråga till handelsministern fick jag inget svar. Jag tänkte därför ställa samma fråga till justitie- och migrationsministern: Menar ministern att krypan för islamisterna – man kan kalla det att man böjer sig för de islamistiska krafterna – oavsett om det sker i Iran eller här i Sverige står i överensstämmelse med regeringens så kallat feministiska inriktning? Det skulle vara intressant att höra.

Anf. 20 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är ingen som kryper för några islamister eller för någon annan heller i det här avseendet.

Det jag talar om är det förslag som Richard Jomshof har lagt fram. Jag konstaterar att det med mycket stor sannolikhet skulle strida mot religionsfriheten i regeringsformen och att det av den anledningen inte kan användas.

Jag har också sagt att man måste bestämma sig för på vilken grund man ska förbjuda saker och ting. Folk ska i allmänhet vara fria att göra vad de vill, så länge de inte skadar någon annan. Det är ändå grundinställningen. Om man ska använda sig av kriminalisering, som är en stats mest ingripande maktutövning, måste man ha starka skäl för det.

Jag tycker att Sverigedemokraterna gör två avgörande fel i den här debatten. Det ena är att man försöker ge en felaktig bild av muslimer i allmänhet. Det vi talar om här är en liten grupp starkt konservativa muslimer. De är inte representativa för muslimer i allmänhet. Det är tvärtom en liten grupp. Richard Jomshof har också varit ute i debatten en gång och sagt att islam är värre än nazismen. Det kommer jag ihåg. Han har alltså redan velat torgföra den typen av generaliseringar.

De konservativa muslimerna är inte representativa för muslimer i allmänhet, precis som konservativa kristna inte är representativa för kristna i allmänhet. Högerextrema svenskar är inte heller representativa för svenskar i allmänhet. Generaliseringen är det ena felet.

Det andra är precis det som jag var inne på i mitt första inlägg, nämligen att Sverigedemokraterna egentligen inte vill befria dessa kvinnor. De kvinnor vi talar om här måste, enligt mig, ha möjlighet till utbildning och att kunna komma ut på arbetsmarknaden – att så att säga stärkas – så att de kan ta sig ur det könsförtryck som de lider under. Men detta vill inte Sverigedemokraterna. De vill skicka hem dem till Sudan, Iran eller Irak. På vilket sätt hjälper vi de kvinnor som är utsatta för detta förtryck genom att skicka ut dem ur Sverige?

Och hur hjälper vi dem genom att exempelvis införa ett vårdnadsbidrag? Skulle vi införa en sådan lagstiftning finns naturligtvis risken att några av dessa kvinnor inte kommer att vilja eller ens kunna gå ut. Då ska de i stället sitta hemma och ta hand om barnen. Dessutom ska de betalas av Richard Jomshof med vårdnadsbidrag för att de just ska sitta hemma och bara ta hand om barnen. Hur befriar man då de här kvinnorna?

Fru talman! Jag tycker i stället att den bästa vägen att ta denna debatt är att säga att alla religioner måste vara beredda att förnya och modernisera sig och att skaffa sig en plats i de moderna samhällena där de tar in modernerna värderingar. Det gäller för kristendomen, där vi har sett en sådan utveckling under de senaste 400–500 åren, även om vi också har sett en del bakslag. Detta måste gälla även islam och andra religioner. Jag skulle

välkomna en debatt inom de religioner vi talar om. De måste ställa frågor om vilka värderingar en viss tradition bär på. Jag vet att en sådan debatt pågår, och den välkomnar jag.

Att gå den sverigedemokratiska vägen och kasta ut kvinnorna ur Sverige eller låsa in dem hemma med hjälp av vårdnadsbidrag skulle bara förvärra könsförtrycket ännu mer.

Anf. 21 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Den väg jag förespråkar förespråkas även till stor del av socialdemokraterna i Danmark. Där kan vi tala om ett parti som till skillnad från de svenska socialdemokraterna ser problemet på ett annat sätt.

Det pågår en islamisering av Sverige, och i massinvandringens och mångkulturismens spår växer ett splittrat och segregerat land fram. Parallella samhällen växer fram, där flickor och kvinnor utsätts för olika former av förtryck. De omfattas inte av det omgivande samhällets demokratiska principer. Så ser verkligheten tyvärr ut på många håll i vårt land.

Det pågår inte minst en normalisering av den djupt kvinnofientliga och kvinnoförtryckande islamismen. Det rör sig om ett religiöst, politiskt, kulturellt och tyvärr också sexuellt förtryck. Jag vill likna det vid ett virus som sakta men säkert sprider sig i den demokratiska samhällskroppen, i vårt demokratiska, öppna och jämställda Sverige. Tyvärr sker det med regeringens goda minne. Det är i varje fall min uppfattning.

Den som säger ifrån, ifrågasätter och pekar på dessa uppenbara problem smutskastas, misstänkliggörs och förlöjligas ofta. Inte ens inom det egna partiet, det vill säga inom Socialdemokraterna, går den som vågar ifrågasätta säkert. Utslitna ord som rasist och islamofob svingas tyvärr alldeles för ofta friskt åt höger och vänster. Nu har ministern inte använt dem i dag, och det tackar jag för.

Om det rör sig om ignorans eller brist på kunskap eller om man i vissa fall tyvärr ställer sig bakom dessa islamistiska värderingar vet jag inte. Oavsett vilket tycker jag inte att det är värdigt ett land som Sverige.

Ja, jag har likställt islam och islamismen med nazism och kommunism. Det är bara att ta sig en titt på hela den muslimska världen så ser man att det där definitivt finns ett demokratiskt underskott, ett underskott på jämställdhet och ett underskott på yttrandefrihet. Man förtrycker människor och behandlar dem överlag väldigt illa. Så ja, den kampen ska vi ta. Vi måste också kunna kalla en spade för spade om det är vad det är.

Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror till och med att Richard Jomshof sa att islam är värre än nazismen. Citatet är några år gammalt.

Nu står han återigen i talarstolen och talar om islamisering av Sverige. Nej, det pågår ingen islamisering av Sverige. Han säger dock så. Men sedan går han ett steg längre och talar om virus. Jag tycker nog att Richard Jomshof behöver fundera lite över vilken typ av argumentation han använder sig av. Om han fortsätter på denna väg och talar om virus och sjukdomar närmar han sig 30-talets retorik, som jag hoppades att vi hade lämnat för länge sedan.

Min fråga i debatten handlade om hur Sverigedemokraterna tycker att man ska bemöta detta slags könsförtryck. Är inriktningen att vi ska försöka befria dessa kvinnor från könsförtrycket eller medverka till att de kan befria sig själva? Att se till att de får utbildning, en plats på arbetsmarknaden och kan stärkas i olika avseenden. Jag konstaterar att detta inte är Sverigedemokraternas politik. De säger att de vill skicka hem kvinnorna igen, även om de kanske har varit här väldigt länge. I stället ska de tillbaka till Sudan, Iran eller Irak eller så ska de med hjälp av vårdnadsbidrag låsas in hemma i sina lägenheter. Detta är Sverigedemokraternas politik. Här skiljer vi oss åt.

Jag är själv en starkt sekulär socialdemokrat. Jag är en stark anhängare av en sekulär utgångspunkt för politiken. Man måste skilja de religiösa och politiska sfärerna åt. Samtidigt är jag en progressiv socialdemokrat i den meningen att överallt där vi ser olika former av hedersförtryck och könsförtryck måste det motverkas. Men det måste motverkas på ett sådant sätt att det verkligen blir effektivt. Vi får heller aldrig falla in i en bild av att detta är något som är talande för olika folkgrupper i stort. Detta tror jag är den mest lämpliga väg att gå fram på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:185 om nedskärningar inom psykiatrin

Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig på vilket sätt utsatta ungdomar som lider av psykisk ohälsa får det bättre av nedskärningar inom psykiatrin. Vidare har Tobias Andersson frågat mig varför de berörda 90 miljonerna återfanns tidigare om de ändå inte påverkar den existerande verksamheten. Slutligen har Tobias Andersson frågat mig om det inte fanns någon annan utgiftspost som man kunde sparat in på för att finansiera kapitaltillskottet till Apotek Produktion & Laboratorier AB, APL, i stället för *Bidrag till psykiatri*.

För att motverka den oroande utvecklingen när det gäller psykisk ohälsa och stärka landstingens och kommunernas arbete har regeringen förstärkt satsningen inom området. I beslutad budget för 2019 avsätts ca 2,2 miljarder kronor inom anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa. Efter minskningen av anslaget i år avsätts 2,1 miljarder. Det är en ökning på ca 360 miljoner kronor jämfört med anslaget 2018.

Psykisk hälsa är en högt prioriterad fråga för regeringen. Förutom inom anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* gör regeringen omfattande satsningar på att stärka hälso- och sjukvården. Personer med psykisk ohälsa är en viktig grupp även inom dessa satsningar. Med tanke på att regeringen tillträdde först i januari 2019 kommer medel att fördelas till landsting och kommuner senare än tidigare år. Regeringen har därför bedömt att det är möjligt att i vårändringsbudgeten minska anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* för 2019 utan att detta påverkar det utvecklingsarbete i landstingen och kommunerna som staten finansierar.

Anf. 24 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Sedan hösten 2015 har jag varit nationell talesperson för Sverigedemokraternas ungdomsförbund Ungsvenskarna. Med andra ord har jag haft det övergripande ansvaret för all vår ungdomsverksamhet. Under de tre och ett halvt åren har jag haft den stora förmånen att träffa flera tusen ungdomar i deras skolor, på gator och torg, i sociala miljöer – ja, egentligen i alla tänkbara situationer över hela landet. Det handlar om ungdomar från olika socioekonomiska bakgrunder, med olika problem i livet och med olika politiska åsikter. Vi har diskuterat trygghet, invandring, klimat och försvar. Vi har täckt hela det politiska spektrumet.

Efter alla dessa möten är dock min samlade bedömning att en fråga sticker ut som extra viktig för orimligt, ohyggligt och inte minst ohållbart många unga i Sverige. Den frågan, fru talman, är den alltmer utbredda psykiska ohälsan bland unga i Sverige i dag.

Fru talman! Tyvärr är detta inte bara min personliga uppfattning. Det är ett faktum som Bris har larmat om och som studie efter studie slagit fast de senaste åren. Inte minst har statsrådet själv belyst detta. Bland annat har den psykiska ohälsan bland unga i åldern 10–17 år enligt Socialstyrelsen ökat med 100 procent på tio år. Bland flickor runt 15 år uppger en majoritet att de lidit av psykisk ohälsa, enligt en rapport från Folkhälsomyndigheten.

Det är självklart en rad olika politiska åtgärder som behövs för att bekämpa denna problematik. Jag är fullt medveten om att det inte bara berör utgiftsområdet för bidrag till psykiatrin. Faktum kvarstår dock att köerna till barn- och ungdomspsykiatrin tredubblades under den föregående mandatperioden och att endast en liten minoritet av Sveriges alla regioner har haft kapacitet att erbjuda vård inom gränserna för vårdgarantin.

Fru talman! I denna situation, i detta mörker för alla dem som lider av psykisk ohälsa, väljer den socialdemokratiska regeringen alltså att skära ned på stödet till psykiatrin med 90 miljoner kronor till förmån för ett kapitaltillskott till statliga Apotek Produktion & Laboratorier AB. Detta motiverar man med att det enligt egen utsago inte påverkar arbetet på området. Då kan man fråga sig, fru talman: När får ens nedskärningar påverkan på syftet med ett utgiftsområde?

Det är knappast som så att de problem jag beskrivit, och som jag vet att statsrådet är fullt medveten om, försvunnit, så att det därför skulle finnas motiv till denna nedskärning. Nej, fru talman, för mig är det tydligt: Det handlar, som så ofta, om hur man väljer att prioritera.

Min fråga till statsrådet förblir därför: På vilket sätt får utsatta ungdomar som lider av psykisk ohälsa det bättre med denna nedskärning? Hur blir det med er politik bättre för dem som varje dag vaknar upp och mår djupt psykiskt dåligt? Ni har konsekvent misslyckats på området under en hel mandatperiod. Varför skulle någon tro att ni skulle ändra er nu när ni inleder er nya mandatperiod med att skära i bidrag till psykiatrin?

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Tobias Andersson för en väldigt gedigen bakgrundsbild av hur det står till i Sverige i dag när det gäller psykisk ohälsa. Interpellanten understryker själv att vi nog delar den bilden, och det gör vi, skulle jag säga. Jag har också ägnat väldigt mycket tid åt att möta unga människor – mina egna barn, mina vänners barn och naturligtvis också

väldigt många andra – i mitt uppdrag som politiker och företrädare. Jag tycker att det är min skyldighet. Det har varit det tidigare, och det är det naturligtvis än mer i dag, när jag är socialminister. Jag tror inte att det har gått en dag sedan jag fick möjligheten att hantera hela området som socialminister då jag inte har talat psykisk ohälsa eller mött eller på något sätt berörts av människor som inte har den hälsa som jag tycker att framför allt unga människor förtjänar.

Man ska naturligtvis som ung människa känna att man har hela livet framför sig. Man ska vara positiv och känna framtidstro med alla de möjligheter som finns. Så är dock inte fallet. Det är väldigt många unga människor som lider av psykisk ohälsa, även om jag vill understryka att det är fråga om en skala där vi kanske inte riktigt alltid är så bra på att dra alla gränser för vad detta innebär.

Jag vill själv gärna understryka att det är viktigt att skilja på psykisk ohälsa och barn- och ungdomspsykiatri. Det finns många unga som känner sig stressade och pressade, precis som Tobias Andersson beskriver. Det är för mycket i skolan och för många krav. Det är tufft att vara tonåring och känna press från vänner, familj, skola, fritid och så vidare. Men barn- och ungdomspsykiatri ger specialistvård. Det är i dag en verksamhet som har fler anställda, har fler vårdplatser och tar emot fler behövande eller vård-sökande än tidigare. Ökningen är dock ännu större. Eftersom det är en specialistutbildning är det också klart att det tar tid att utbilda personal.

Det är därför lika viktigt, eller kanske ännu viktigare, att vi arbetar förebyggande och ser till att så få som möjligt hamnar i det läget att de behöver söka sig till barn- och ungdomspsykiatri. Det bör snarare vara så att man vänder sig till skol- och elevhälsan, till ungdomsmottagningar och till primärvården. Vi kan möta detta på olika sätt.

Januariavtalet tar sitt avstamp i detta och har motverkande av psykisk ohälsa som en av ett antal punkter. Jag återkommer hemskt gärna till det, fru talman och interpellanten. Men nu handlar interpellationen om en neddragning som interpellanten beskriver som en nedskärning på psykiatri. Jag tycker inte att det är en rättvisande bild. Om jag nu försöker ge interpellanten rätt om en verklighetsbeskrivning hoppas jag att interpellanten kan ge mig rätt i att vi talar om en neddragning på 90 miljoner i en verksamhet som ges 2,2 miljarder och att vi dessutom inledde den här mandatperioden med 20 miljarder i skattesänkningar. Dem kanske Tobias Andersson minns att han själv var med och röstade igenom. 17 miljarder av dem var icke-finansierade. Det är klart att 20 miljarder i skattesänkningar kräver att vi finansierar lösningar inom ram.

Jag vill gärna berätta vad Apotek Produktion & Laboratorier AB är. Det låter naturligtvis som att pengar går från psykiatri till något kapitalunderskott. APL har ett samhällsuppdrag och är helägt av staten. De utvecklar, tillverkar och tillhandahåller extemporeläkemedel, det vill säga läkemedel som används för patienter med ett så pass smalt behov av läkemedel att det inte kan tillgodose av godkända läkemedel. Detta är särskilt stort när det gäller läkemedel för barn. 10 procent av alla recept till barn avser extemporeläkemedel. Bland de yngsta barnen är siffran ännu högre. Därför är det viktigt att denna verksamhet har resurser nog för att förse vården med de här många gånger livsviktiga läkemedlen för barnen.

Eftersom fem månader av året har passerat är bedömningen att vi kan göra en besparing på ett konto. Jag återkommer i nästa inlägg.

Prot. 2018/19:82
26 april

Svar på
interpellationer

Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar åter statsrådet för svaret. Jag måste dock säga att statsrådets svar på intet sätt får mig att känna mig trygg över den framtida utvecklingen på området. I mina ögon finns det ingenting som tyder på att Socialdemokraterna skulle klara av att vända denna trend, nu när man misslyckats i fyra års tid.

Det lilla hopp jag dock har är att regeringen väljer att ta efter oss. När vi i går presenterade vår vårbudget presenterade vi satsningar på 2,5 miljarder kronor mot psykisk ohälsa. 2,5 miljarder satsar vi för att bekämpa psykisk ohälsa, samtidigt som Socialdemokraterna skär ned med 90 miljoner. Om nu regeringens nedskärningar på 90 miljoner mot förmodan inte skulle få någon effekt, som regeringen påstår, vågar jag lova dig, fru talman, att våra satsningar hade fått det. Våra satsningar hade på riktigt erbjudit ett hopp för alla dem som i dag lider av psykisk ohälsa och för dem som är i riskzonen att göra det i framtiden.

Vi satsar 170 miljoner på att utarbeta och verkställa förslag om en nationell strategi inom området. Vi satsar 25 miljoner på ett nationellt forskningscenter. Vi satsar 100 miljoner årligen på att stärka kunskapen om tidiga risktecken vid psykisk ohälsa. Därutöver lägger vi bland annat 150 miljoner på det samlade arbetet för suicidprevention – med mera. Det, fru talman, är politik som hade gjort skillnad och som i slutändan hade räddat liv.

Jag hoppas som sagt att regeringen tar efter oss på detta område, precis som man har tagit efter oss på andra områden. Ingen hade blivit gladare än jag om statsrådet redan nu hade kunnat uttala stöd för våra satsningar och göra dem till sina egna. Det är väl dock för mycket att hoppas på, då man har valt att prioritera annorlunda.

Missförstå mig inte – jag är övertygad om att kapitaltillskottet till Apotek Produktion & Laboratorier AB var fullt befogat. Jag menar bara att det rimligtvis borde ha funnits någonting annat i hela statens budget att spara in på än bidrag till psykiatri. Årligt talat, fru talman: Tycker statsrådets regering att det är viktigare att lägga pengar på internationella tåg än att motarbeta psykisk ohälsa? Tycker regeringen att det är viktigare med bäversafari än att motarbeta psykisk ohälsa? Tycker regeringen att gratis museer är viktigare än att motarbeta psykisk ohälsa? Det ser nämligen så ut i regeringens vårandringsbudget.

Jag vill därför fråga statsrådet om det inte finns något annat område hon tycker att regeringen kunnat spara in på i stället samt hur hon ställer sig till det gedigna helhetspaket för att bekämpa psykisk ohälsa som Sverigedemokraterna presenterade i går. Kan statsrådet medge att satsningar om 2,5 miljarder kronor gör mer nytta än nedskärningar på 90 miljoner?

Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag försökte vara lite bejakande i mitt förra inlägg. Men jag inser att jag inte hade så mycket för det, eftersom interpellanten redan hade skrivit sin replik, som handlade om att snarare ha en konfrontation än att ha ett möte i en fråga där jag tror att vi ser en gemensam problembild.

Jag ska gärna försöka förklara ytterligare. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade före jul igenom en budget som prioriterade 20 miljarder i skattesänkningar. Jag tänker att interpellanten kan ägna nästa anförande åt att förklara vad de 20 miljarderna kunde ha gjort för nytta i vård och omsorg och i psykiatrin. Det är ganska mycket, skulle jag gissa, för personal, kompetens, arbetsmiljö och tillgång. Men det valet var tydligen viktigare att göra.

Det andra är att 360 miljoner mer ingår i psykiatrilagen i år jämfört med 2018. Det är verkligheten för landets alla regioner och för den delen kommuner som också bedriver en viktig verksamhet på området. De får ytterligare 360 miljoner kronor. En vårandringsbudget har till syfte att justera sådant som man inte känner till när året börjar eller när man behöver lösa uppkomna situationer. Det är också viktigt med livsviktiga läkemedel för barn. Det var den ändring som vi därmed gjorde.

Det vore intressant om interpellanten kunde förklara om det inte är viktigt med extemporeläkemedel för barn. Det är livsviktiga läkemedel som gör att många barn kan få den vård som de behöver. Det är en verksamhet som marknaden inte hanterar. Det finns nämligen inga vinster att göra. Därför är det ett statligt helägt bolag som staten, regeringen och i slutändan den här kammaren har ett huvudansvar för.

Eftersom interpellanten inte vill tala lika mycket om förändringen mellan lagen utan vill tala om hela den psykiska ohälsan vill jag upplysa om att det finns en strategi mot psykisk ohälsa och för psykisk hälsa. Den löper ut 2020. Det är klart att den kommer att efterföljas av en ny eftersom vi tycker att det är oerhört angeläget.

Den innehåller förebyggande och främjande insatser och tillgängliga och tidiga insatser. Det handlar om utsatta grupper och att titta på ledarskap och organisation. Den innehåller 350 miljoner kronor till landsting och regioner för att genomföra utvecklingsinsatser och 350 miljoner till kommunerna för att göra utvecklingsinsatser.

Den innehåller 220 miljoner när det handlar om primärvårdens insatser mot psykisk ohälsa i alla åldrar och 250 miljoner för att bättre rusta barn och unga att hantera sin psykiska ohälsa. Det handlar om tillgängligheten. Det handlar om 130 miljoner kronor till att förstärka ungdomsmottagningarna. Det handlar om 24 miljoner för att öka brukarmedverkan och så vidare.

Det finns väldigt mycket resurser. Jag är övertygad om att resurser spelar roll men också vad man gör med dem. Det finns ett gediget arbete som har bedrivits. Det har funnits en nationell samordnare som har sett över vilka insatser som är angelägna.

Jag är helt säker på att vi behöver göra mer. Jag är alldeles övertygad om det. Men jag tycker att vi förfelar och förminska frågan om vi gör det till en fråga om 90 miljoner som i en vårandringsbudget flyttas mellan anslag för att kunna hantera livsviktiga läkemedel för små barn.

Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack återigen för svaret från socialministern. Vi är helt eniga i att vi måste göra mer på området. Det är vad vi ägnat hela interpellationsdebatten åt att diskutera. Skillnaden oss emellan i den här debatten

och mellan den socialdemokratiskt styrda regeringen och det sverigedemokratiska partiet är att Sverigedemokraterna i sin budget satsar 2,5 miljarder utöver regeringens budget på att bekämpa psykisk ohälsa.

Då kan man inte stå i riksdagens kammare och påstå att man förvisso vill göra mer och att det läggs mycket resurser på det men att man inte kan göra ytterligare. Sedan talar man om vilka satsningar som redan finns. Det är jag fullt medveten om. Vad jag pratar om kan man läsa svart på vitt.

Sverigedemokraterna tillför 2,5 miljarder för att bekämpa denna problematik som Socialdemokraterna har varit med och skapat och varit handfallna inför att lösa medan Socialdemokraterna skär bort 90 miljoner. Då spelar det ingen roll, fru talman, vilka redan existerande utgiftsposter som socialministern kan citera.

Jag är fullt övertygad om att kapitaltillskottet till Apoteket är välförtjänt. Vad jag belyste i mitt tidigare anförande, vilket socialministern nu misslyckades med att bemöta, var att man borde ha kunnat prioritera anorlunda. Man borde ha kunnat hitta ett annat utgiftsområde i hela statens budget att skära på i stället för psykiatrin för att genomföra detta kapitaltillskott.

Det är inte som så att man inte hade möjligheten. Du väljer att fokusera på den tidigare budgeten medan jag tycker att du borde ta ansvar för den budget som ni har presenterat nu. Ni väljer att investera i solceller och utvecklingen av internationellt kulturutbyte. Ni väljer att investera och rikta satsningar på bäversafari och så vidare, men inte att investera mot psykiskt ohälsa.

Vem får det bättre av det? Kan du medge att våra satsningar om 2,5 miljarder ger mer nytta än era nedskärningar om 90 miljoner?

Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag hoppas att det framgår för interpellanten Tobias Andersson att det finns en strategi. Han försöker framställa det i interpellationsdebatten som att Sverigedemokraterna har en idé om att det borde finnas en strategi och resurser. Det finns en strategi. Den behöver naturligtvis alltid följas upp och förnyas. Men det finns en innevarande strategi som tar sikte på både regioner och kommuner, tillgänglighet, kompetens, ungdomsmottagningar och tillgängligheten i primärvården.

Jag vill avslutningsvis påminna inte bara interpellanten, om han möjligen har glömt, utan också eventuella lyssnare om att vi före jul hade en M-KD-budget med stöd av Sverigedemokraterna som gick igenom i kammaren. Den var inte riktigt i detalj preciserad, vilket innebär att det har gjorts ett stort arbete för att se till att resurser har funnits där behov har funnits. Ni prioriterade då skattesänkningar på 20 miljarder kronor. Ni halverade också klimatinvesteringarna på klimatanslaget. Detta var någonting som skapade problem för att lösa en helhet.

Nu stärker vi psykiatrin med 360 miljoner kronor jämfört med 2018. Det är verkligheten för alla dem som verkar inom psykiatrin eller jobbar med psykisk ohälsa på ett eller annat sätt i Sverige just nu. Det är inte en nedskärning. Däremot ser vi också till att svårt sjuka, ofta barn, kan få sina mediciner. Det är livsviktigt.

Utifrån den ändringsbudget som vi har gjort finns nu möjligheten att hantera både klimatinvesteringarna och den psykiska ohälsan även om mycket mer ska göras, och dessutom ser vi till att svårt sjuka barn får de mediciner som krävs. Det är möjligt trots stora skattesänkningar som Tobias Andersson var med om att klubba igenom i kammaren.

Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att vi inte duar varandra i talarstolen utan debatterar med för- och efternamn och att det är talmannen som vi talar till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2018/19:124 om likvärdiga villkor för fristående och kommunala skolor

Anf. 31 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig om jag anser det rimligt att det för en fristående huvudman inte går att avgöra om man tilldelats resurser på lika villkor som kommunens egen verksamhet. Stockhaus har också frågat om vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att lika villkor råder mellan fristående och kommunala förskolor och skolor.

Under de senaste 10–15 åren har ett omfattande arbete bedrivits för att regleringen av skolväsendet i så stor utsträckning som möjligt ska vara gemensam, oavsett om huvudmannen är en kommun eller en enskild. Exempel på det är regleringen av kommunens bidrag till enskilda huvudmän liksom den nuvarande skollagen som beslutades under den borgerliga regeringsperioden.

För att säkerställa att lika villkor råder mellan fristående och kommunala förskolor och skolor finns det nu konkreta förslag på bordet som syftar till en ökad insyn i hur kommunerna beräknar bidragen till enskilda huvudmän. Förslagen baseras på den blocköverskridande sexpartiöverenskommelsen inom Friskolekommittén 2013. Skolkostnadsutredningens förslag (SOU 2016:66) om att en tredje komponent i bidragssystemet ska införas, ett så kallat strukturbelopp, syftar bland annat till att öka transparensen i kommunernas beräkning av bidrag. Genom strukturbeloppet ska de resurser som fördelas utifrån skillnader i elevsammansättning mellan skolor, till exempel utifrån socioekonomiska variabler, särredovisas. Utredningen har också lämnat ett förslag om att alla huvudmän, kommunala som enskilda, ska redovisa ekonomisk information på skolenhetsnivå. Genom redovisningen blir det tydligt hur intäkter och kostnader fördelas mellan skolorna. Förslagen har behandlats i Lagrådet, och regeringen arbetar just nu med en proposition där dessa förslag ingår.

När det gäller Maria Stockhaus fråga om jag anser det rimligt att det för en enskild huvudman inte går att avgöra om man tilldelats resurser på lika villkor som kommunens egen verksamhet, så konstaterar jag att enligt bidragsbestämmelserna så ska en kommun som lämnar bidrag för en elev i en fristående förskola eller skola för den enskilde huvudmannen kunna

redovisa hur bidraget har beräknats. Kommunens bidragsbeslut kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt förvaltningslagens regler. Enligt den rapport från Friskolornas riksförbund som Maria Stockhaus refererar till är den främsta invändningen att olika kommuner tillämpar olika principer för beräkning av bidrag liksom för sin ekonomiska redovisning. Kommunerna har stor frihet att tillämpa egna principer och själva besluta om vilka system de ska använda för sin interna budgetering och redovisning. Enligt skollagens bestämmelser ska kommunen bestämma bidraget, grundbeloppet, till en enskild huvudman efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen motsvarande verksamhet. Därmed uppnås kriteriet lika villkor mellan kommunen och den enskilda huvudmannen. Att grunderna för resursfördelning kan skilja sig mellan kommuner, inom ramen för det kommunala självstyret, bryter alltså inte med nödvändighet mot principen om lika villkor.

Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Interpellationen handlar som sagt om lika villkor för fristående och kommunala skolor. Det kan låta tekniskt, fast egentligen handlar det om att föräldrar och elever som väljer en fristående skola ska kunna känna sig trygga med att oavsett vilken skola de väljer följer samma resurser med.

I dag är det bevisligen svårt att ens avgöra om detta stämmer. Det är det som revisionsrapporten tydligt visar. Revisorerna har gått in hos kommunerna och försökt att ta reda på hur man har beräknat skolpengen för att kunna avgöra detta. Det de egentligen hade i uppdrag att göra var att gå in och se om fördelningen skedde enligt lika villkor. Revisorerna konstaterar att de, trots att de har kontaktat kommunerna och fått ta del av redovisningen, inte kan avgöra om det råder lika villkor eller inte. Dels gör kommunerna på olika sätt, men det behöver inte vara ett problem i sig, dels är det svårt att avgöra detta eftersom det finns så många olika kostnader som man fördelar på olika sätt. Det gör att det här är svår genomträngligt även för en revisionsbyrå.

I dagsläget kommer problemen att kvarstå, även med de förändringar som statsrådet tar upp i sitt svar. Kommunerna ska naturligtvis själva kunna välja vilka ekonomisystem de har. Men jag tycker att det är allvarligt när en oberoende revisionsfirma, som är expert på att gå igenom redovisning, inte kan avgöra om det råder lika villkor eller inte. Då är det svårt, inte minst för en liten friskola, att försöka få någon form av bild av om man får de pengar man har rätt till.

Att redovisning ska ske per skolenhet kommer att leda till mycket administration. Den kritiken har väckts från många håll. Det kommer möjligtvis att leda till mer transparens, men frågan är om det är tillräckligt och om det är rätt åtgärd.

Det finns friskolor som år efter år måste överklaga skolpengen för att kommunen helt enkelt hittar på nya sätt att undanhålla pengar från de fristående skolorna. Det gäller i de fall då kommunerna faktiskt har fattat beslut om skolpeng på ett korrekt sätt. Utredningen visar – och detta är något som Friskolornas riksförbund lyfter fram ganska ofta – att kommuner dessutom ofta fattar beslut om skolpeng på ett sätt som gör att det inte går att överklaga. Det gör det hela ännu knepigare. Man kan inte ta reda

på om man har fått rätt pengar, och beslutet har dessutom inte fattats på ett korrekt sätt och går därför inte att överklaga.

Tyvärr är detta den situation som vi har i dag, och elever som väljer friskolor kan inte heller känna att det finns ett hopp om att den snart kommer att förbättras. De kan inte känna sig trygga med att de får med sig samma resurser oavsett vilken skola de väljer.

Utbildningsministern talar ofta om vikten av likvärdighet. Det är viktigt. Man kan i och för sig behöva diskutera vad man menar med det, men det pratas ju ofta om hur man ska kunna påverka elevsammansättningen på skolor och att det ska satsas mer pengar på skolor med stora utmaningar. Det är naturligtvis viktigt med en differentierad finansiering beroende på hur stora utmaningar en skola har. Men det är lika viktigt att man som elev känner sig trygg med att det finns en likvärdig finansiering. Oavsett om man är en elev som är i behov av särskilt stöd eller om man är en normalfungerande elev ska man vara säker på att oavsett vilken skola man väljer följer samma resurser med.

När nu Friskolornas riksförbund har lagt fram sin rapport som tydligt visar att det finns stora problem när det gäller likvärdigheten avseende finansieringen – tror då utbildningsministern själv att de åtgärder som hon tar upp i sitt svar på allvar löser de problem som rapporten pekar på? Och på vilket sätt avser utbildningsministern att säkerställa att de här åtgärderna verkligen får önskad effekt?

Anf. 33 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Till grund för det arbete som jag nu har beskrivit och som pågår i Regeringskansliet ligger dels en sexpartiöverenskommelse, där Maria Stockhaus eget parti var med, dels det arbete som bedrivs inom ramen för januariavtalet. I januariavtalet har de ingående partierna enats om att vi ska sträva efter lika villkor. Det ska råda lika villkor mellan offentligt och enskilt drivna verksamheter. Det kommer att bli en viktig uppgift att arbeta med detta.

Till grund för det här har vi delvis den sexpartiöverenskommelse som ligger på bordet, där vi nu går vidare med förslag efter förslag på det sätt som jag har redovisat i mitt interpellationssvar. Vi har också det arbete som pågår inom ramen för två stora utredningar i Utbildningsdepartementet som arbetar med de här ganska komplicerade frågorna.

Det gäller den utredning som leds av Björn Åstrand och som handlar om hur segregationen i det obligatoriska skolväsendet kan minska. Den har också till uppgift att se på hur resurstilldelningen kan förändras för att just förbättra kunskapsresultaten. Det gäller också den utredning som leds av Lars Stjernkvist och som handlar om att ta fram en helt ny finansieringsmodell för gymnasieskolan som i högre grad ska ta hänsyn till skolornas varierade förutsättningar.

Jag tror att det är viktigt att arbeta med de här frågorna både på kort och på lång sikt. Dessutom tycker jag att det är viktigt att påpeka att det system som Maria Stockhaus nu kritiserar så kraftigt är ett system där det finns möjlighet att överklaga. Det finns en utvecklad domstolspraxis som handlar om hur de kommunala beslutsfattarna ska agera för att leva upp till skollagens krav.

Precis som Maria Stockhaus höll med om i sitt inlägg finns det dessutom alltid en baksida på de regleringar som jag nu arbetar med för att säkerställa att de ska bli ännu bättre. Det gäller den ständigt ökande administrationen, som ett system likt det vi i Sverige har skapat hela tiden för med sig.

Det är en viss balansgång att säkerställa att vi har transparens och insyn och koll på resultat och liknande och samtidigt se till att huvudmän, både fristående och kommunala, får ägna sin tid och sin kraft åt det som vi – handen på hjärtat – vet är allra viktigast för elevernas resultat, nämligen att genomföra och planera undervisning av hög kvalitet.

Jag kan försäkra interpellanten att det pågår ett arbete på Regeringskansliet för att både på kort och på lång sikt säkra att vi vet att de pengar som vi avsätter till skolan går till rätt saker och avsätts på ett så rättvist sätt som möjligt.

Jag är dessutom lite tveksam, och jag vill skicka en fråga tillbaka till Maria Stockhaus. Hela interpellationen och anförandet präglas av att det handlar om att se till att skolor får den ersättning de har rätt till. Får vi den ersättning vi har rätt till? frågade Maria Stockhaus. Utgångspunkten är då de fristående skolorna.

Om vi i stället tar elevernas rätt till god undervisning som utgångspunkt är det viktigt att se till hela bilden och hela den styrning av den svenska skolan som vi har. Då måste vi komma ihåg en sak, och det är den frågan jag vill skicka tillbaka till Maria Stockhaus: Ser Maria Stockhaus något problem för den kommunala befattningshavaren och den kommunala huvudmannen, som har en uppgift som de fristående skolorna aldrig någonsin har, nämligen att garantera att det finns utbildning för alla elever som vistas i kommunen? Ser inte Maria Stockhaus att det är en sak som det också måste tas hänsyn till när vi ser över ersättningssystemen i de fristående och kommunala skolorna?

Anf. 34 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag vet inte om utbildningsministern missade inledningen på mitt tidigare anförande. Då lyfte jag just att detta handlar om elevernas rätt till en likvärdig utbildning. Om man ska få rätt till en likvärdig utbildning måste det också vara en likvärdig finansiering. Man måste som elev och förälder kunna känna sig trygg med att oavsett vilken skola man väljer följer samma resurser med.

Jag tror att en bra start till exempel skulle kunna vara att ta ett snack med socialdemokratiska kommunpolitiker ute i landet. När man är ute i kommunerna och även när man pratar med Friskolornas riksförbund är min bild att problemen med att undanhålla pengar från fristående skolor är större när det är en socialdemokratisk ledning än när det är en alliansledning. Alliansledningar har oftast en mer positiv inställning till de fristående skolorna. Det kan vara en start att se till att det finns en ambition i hela partiet, även ute i kommunerna, att se till att det råder lika villkor.

Utbildningsministern tar upp detta att man kan överklaga. Ja, det kan man. Men man kan inte göra det om besluten inte är fattade på rätt sätt. Många kommuner fattar inte beslut om skolpeng på ett sådant sätt att friskolorna kan överklaga, och detta har inte utbildningsministern på något sätt adresserat i sina svar. Vi har ju en process där man ska ha möjlighet att överklaga. Det ger trygghet för både elever och skolor och säkerställer

att man får de resurser man ska ha. Men om nu många kommuner inte fattar beslutet på ett sådant sätt att de går att överklaga är det faktiskt ett ganska stort problem, eftersom det drar undan mattan för denna möjlighet och för rättssäkerheten. Detta har jag inte hört utbildningsministern adressera.

Sedan finns det en annan fråga som är viktig att ha med sig. Man pratar gärna, även utbildningsministern, om att friskolorna plockar russin ur kakan och väljer bort elever med särskilda behov. Men då glömmar man den andra sidan av saken, nämligen att kommunerna inte skickar med pengar till barn i behov av särskilt stöd till de fristående skolorna. Jag har hört förtvivalade rektorer på friskolor som säger att de rekommenderar föräldrarna att välja en kommunal skola, för då får man mer pengar till extra stöd än om man väljer deras skola. Så ska det inte behöva vara. Det blir orättvist.

Om fristående skolor väljer bort elever med behov av särskilt stöd förtjänar de självklart kritik om de gör det därför att de inte vill anstränga sig. Men om de gör det därför att de känner att de inte får samma resurser från kommunen som en kommunal skola måste det vara mer en politisk fråga som vi behöver adressera, både här och ute i kommunerna.

Den valfrihet som gäller normalfungerande elever som inte behöver särskilt stöd måste också gälla dem som har behov av särskilt stöd. Jag tycker inte att det är rimligt att friskolorna får klä skott när deras förutsättningar att ta emot barn i behov av särskilt stöd faktiskt är mycket sämre.

Jag tänkte höra om utbildningsministern har någon plan för att säkerställa att även barn i behov av särskilt stöd kan välja skola och att även de föräldrarna kan vara trygga med att barnet får med sig de extra resurser som man skulle ha fått om man valt en kommunal skola.

Anf. 35 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Maria Stockhaus att jag och mitt parti inte har någon negativ bild av fristående skolor. Det vi är kritiska mot är det styrsystem som råder i den svenska skolan. Jag tycker att fristående skolor har en viktig roll att fylla i det svenska skolsystemet. Jag vill också värna om föräldrars och elevers möjlighet att välja vilken skola man helst vill gå i. Men när det gäller styrsystemet har jag stora problem. Det är en fråga vi möjligen får ta i en annan interpellationsdebatt. Jag har en känsla av att Maria Stockhaus och jag har diskuterat den ett antal gånger. Jag är inte helt övertygad om att jag kommer att kunna övertyga Maria Stockhaus om min ståndpunkt, men jag kommer i alla fall att fortsätta att ta den diskussionen.

Jag blir väldigt upprörd, Maria Stockhaus, när jag hör talas om att rektorer rekommenderar föräldrar att ta sina barn med behov av särskilt stöd och gå till en kommunal skola i stället för en fristående skola. Jag kan inte se att det på något vis vare sig bidrar till att uppfylla valfriheten i skolan, som Maria Stockhaus brukar värna väldigt mycket om, eller värnar möjligheten till en likvärdig svensk skola där barn och elever med olika förutsättningar möts på lika villkor.

Jag skulle rekommendera Maria Stockhaus att ta ett allvarligt samtal med de rektorer som säger på det viset. De underminerar elevernas möjligheter att gå i den skola som föräldrarna helst vill välja till sina barn, och de underminerar också möjligheten att skapa en likvärdig skola i det här

landet. Dessutom tycker jag att de bidrar till att de fristående skolorna som helhet får ett dåligt rykte.

Den svenska skolan ska präglas av att vi som föräldrar och elever har en möjlighet att välja vilken skola vi helst vill gå i. Det ska aldrig någonsin vara så att skolor väljer bort elever eller att skolor väljer vilka elever de helst vill ska gå där.

Den information jag nu får från Maria Stockhaus kommer jag att föra vidare till de utredningar som sitter och tittar på den här saken. Det går inte att gömma sig bakom ord om att det ekonomiska systemet inte ger tillräckligt goda förutsättningar för de fristående skolorna att ta emot pengar för dessa elever. Skolans hela idé är ju att elever ska få undervisning, inte att fristående eller kommunala skolor ska få pengar för den undervisningen.

Maria Stockhaus har en mängd frågor som utgår från, som ett faktum, att det är omöjligt att avgöra på vilket sätt kommunen bestämmer skolpengen. Jag har redogjort för att kommunerna ska redovisa hur bidraget beräknas per kostnadslag, om det inte finns särskilda skäl. Kommunens beslut kan överklagas till förvaltningsrätten om beslutet upplevs vara felaktigt. Själv har jag en stark tilltro till våra rättsvårdande myndigheter.

Det pågår ett arbete, dels efter sexpartiöverenskommelsen för att rätta till en del saker som har ansetts vara orättvisa, dels på lite längre sikt för att se över både finansieringssystemet när det gäller gymnasieskolan och resurstilldelningen när det gäller den grundläggande utbildningen. Jag ser verkligen fram emot att ta emot de förslag som kommer från de utredningarna.

Anf. 36 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag blir också upprörd när en fristående rektor rekommenderar föräldrar att sätta sina barn i en kommunal skola i stället för den skola där föräldrarna helst vill ha barnen, dock av lite andra anledningar än utbildningsministern.

I det här fallet handlar det om rektorer som *vill* ta emot eleverna. Vi vill ju alla ha en resursfördelning som är baserad på elevunderlaget. Om man har ett barn som behöver till exempel en elevassistent eller extra tid med en specialpedagog får man normalt sett i de allra flesta kommuner extra resurser, extra pengar för att finansiera det som går utöver ordinarie undervisning. För att en friskola ska kunna erbjuda det på samma villkor som en kommunal skola måste den få samma finansiering.

I fallen med de rektorer som jag pratat med handlar det om att den fristående skolan i deras kommuner inte får lika mycket pengar. Om de söker pengar för barn i behov av särskilt stöd får de inte det, men om en kommunal skola söker pengar för samma elev får den det. Då förstår jag de rektorer som, framför allt av omtanke om eleven, rekommenderar en kommunal skola i stället. De vet att den skolan får extra pengar för att finansiera det stöd som eleven behöver.

Jag tycker att detta är ett stort svek. Hur man som kommunpolitiker kan agera på det sättet är helt obegripligt. Men om vi nu ser detta måste vi göra någonting åt det.

Sedan har jag fortfarande inte fått något svar från utbildningsministern på frågan om att kommuner fattar beslut om skolpeng på ett sådant sätt att det inte går att överklaga. Jag har inte hört något svar på den frågan över huvud taget, vare sig om utbildningsministern ser det som ett problem eller

om det finns med i någon plan för att vidta åtgärder. Friskolornas riksförbund pekar tydligt ut detta i den rapport som revisorerna har tagit fram.

Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Naturligtvis är det så att när elever har ett behov av extra stöd ska de eleverna få det. Vi har här i riksdagens kammare fattat beslut om en läsa-skriva-räkna-garanti som kommer att medföra ett starkare skydd för de elever som verkligen har ett behov av tidigt stöd. Självklart är det också så att det tidiga stödet kostar pengar. Det gör det för alla huvudmän i den svenska skolan. Om en huvudman inte är beredd att ta på sig det ansvar som det innebär att ge alla barn och elever den utbildning de har rätt till tycker jag att man ska fundera på vilken roll man vill spela i det svenska skolväsendet.

Den bild som Maria Stockhaus målar upp, där det i en kommunal skola är väldigt lätt att få extra resurser till elevassistenter och specialpedagoger, är inte en bild som jag känner igen. Jag tror att vi är överens, Maria Stockhaus, om att den svenska skolan har ett antal problem och att det till de problemen hör en stor brist på specialpedagoger och ibland en stor brist på resurser. Bilden att dessa resurser är mer tillgängliga i den kommunala skolan bryter ganska kraftigt mot den bild man får när man till exempel studerar de stora skolkoncernernas årsredovisningar och ser hur mycket pengar från våra skolpengar som går till ägarna – ägare som ibland sitter långt utanför Sveriges gränser.

Det svenska skolsystemet har ett antal problem. Till dem hör att styrningen inte alltid leder mot bästa kunskapsresultat och högsta likvärdighet. Jag kommer som utbildningsminister att arbeta mycket hårt för att skolans fokus ska vara kunskapsresultat som är höga och som är jämlika, det vill säga att alla elever ska ha god chans att nå de kunskaper som man ska få med sig från den svenska skolan.

Ska vi klara det måste vi tillsammans säkerställa att det råder villkor ute i våra skolor som gör att det finns möjlighet för lärarna att undervisa så bra som möjligt. Det bör debatten handla om. Jag kommer att göra mitt bästa för att resurssystemet så väl som möjligt ska gå i linje med det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2018/19:125 om studiero i skolan

Anf. 38 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig om jag anser att det är rimligt att avsluta ett tillsynsbeslut enbart med en huvudmans skriftliga redogörelse som underlag och vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av Riksrevisionens rapport.

Statens skolinspektion har tillsyn över skolväsendet. Jag som minister är förhindrad att bestämma hur en myndighet ska besluta i ett ärende eller hur den ska tillämpa lag. Ett viktigt syfte med tillsynsarbetet är dock att eventuella fel och brister åtgärdas och att skolornas arbete utvecklas och förbättras.

I den granskningsrapport från Riksrevisionen som Maria Stockhaus refererar till i sin interpellation är Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling och Extra anpassningar och särskilt stöd de bedömningsområden som är i fokus. I Riksrevisionens granskning riktas ett antal rekommendationer till Skolinspektionen. Regeringen kommer att redovisa sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av iakttagelserna i den skrivelse som ska lämnas till riksdagen med anledning av granskningsrapporten. Jag kommer inte att föregå den skrivelsen.

Regeringen arbetar för att ytterligare öka tryggheten och studieron i svensk skola. Sveriges lärare och rektorer ska ha de verktyg som krävs för att skapa trygga skolor. Hot och våld i skolan är helt oacceptabelt. De bestämmelser som finns i skollagen om att utbildningen i skolan ska utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero ska efterlevas av alla huvudmän. I juli 2019 träder ändringar i läroplanerna för bland annat grund- och gymnasieskolan i kraft som tydliggör rektorns särskilda ansvar för detta. Även elevernas ansvar för att visa respekt för skolans personal och andra elever markeras med dessa läroplansändringar.

Ordning och reda i klassrummet är en förutsättning för elevers lärande och utveckling. En trygg arbetsmiljö främjar också attraktionskraften i läraryrket. Skolans arbete för att uppnå trygghet och studiero innehåller såväl disciplinära åtgärder som pedagogiskt ledarskap och att motverka kränkande behandling. Som med mycket annat i skolan behövs både tydliga bestämmelser och ett systematiskt utvecklingsarbete för att nå de resultat vi eftersträvar.

Regeringen kommer att genomföra en plan för trygghet och studiero i skolan, för att se över de möjligheter som finns för disciplinära åtgärder, för att införa ett mobiltelefonförbud i klassrummen och för att säkerställa ett fungerande regelverk för ett bra arbete med trygghet och studiero i skolan. Elever som hotat eller utsatt andra för våld bör lättare kunna stängas av eller omplaceras. Skollagens disciplinära åtgärder ska kunna användas av lärare och rektor. Lärarna ska kunna utföra sitt arbete med trygghet i sin yrkesutövning och med stöd från rektor och skolhuvudman.

Anf. 39 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret på även denna interpellation!

I går kom Skolverket med en rapport om trygghet och studiero i skolan. Det som var glädjande där var att nio av tio lärare faktiskt trivs i skolan. Det är ju inte riktigt den bilden man får när man läser vad som skrivs i medierna. Men det finns saker som är alarmerande, och det är bland annat att 40 procent av eleverna faktiskt tycker att det är stökigt på lektionerna. En annan siffra som bekymrar mig mycket är att mobbningen har ökat från 3 till 6 procent. Vi vet att mobbning kan få väldigt långsiktiga konsekvenser för de elever som är utsatta. De här frågorna är det alltså väldigt viktigt att skolorna jobbar med på ett bra sätt.

Införandet av Skolinspektionen tycker jag var en av alliansregeringens viktigaste reformer. Tidigare fanns inte den här kontrollfunktionen på samma sätt. Vi pratar ofta om en likvärdig skola, och utan uppföljning av kvaliteten kan vi inte veta om alla elever får en bra utbildning. Det här är alltså väldigt viktigt.

Skolinspektionens granskningar har också utvecklats över tid. Från början handlade det mer om juridik och att man skulle titta på att alla papper fanns på plats, men nu har man börjat titta mer på kvaliteten i undervisningen och den verkliga situationen på skolorna. Det är glädjande och, tror jag, också en bra förutsättning för att vi ska få ett likvärdigt skolsystem.

Inspektionsrapporten är också ett bra underlag för att arbeta med nödvändiga förändringar på en skola, men frågan om Riksrevisionens kritik kommer vi säkerligen att återkomma till. Vi moderater tycker att det är väldigt allvarlig kritik som rör ett för skolan kritiskt område, inte minst med hänsyn till den rapport som Skolverket kom med i går. Om det inte råder trygghet och studiero på en skola kan inte eleverna lära sig det de ska.

Att kontrollera juridik, om det till exempel saknas något dokument, går att göra i efterhand och pappersvägen. Men när en skola får kritik är det viktigt att ansvarig på skolan också vidtar åtgärder. Det räcker inte att man dokumenterar och skickar in handlingar, utan det måste också faktiskt betyda någonting på skolan. Det måste visa sig att det *är* en trygg skola. Bara för att man vidtar åtgärder blir det inte nödvändigtvis bättre.

Skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Jag är medveten om, och jag tror säkert att utbildningsministern också är det, att det trots det förekommer en del olika program i skolan, bland annat inom området som rör trygghet, studiero och mobbning, som inte vilar på vetenskaplig grund och som inte utvärderas så att den kan sägas vila på beprövad erfarenhet heller. Därför är det extra viktigt att man verkligen kan mäta att det blir skillnad och att Skolinspektionen, efter att ha riktat kritik, också säkerställer att situationen verkligen har förändrats på skolan.

Utvärdering på riktigt är viktigt, och det räcker inte att beskriva vad man har gjort för att förbättra situationen. Anser inte utbildningsministern att vi har en skyldighet för elevernas skull att verkligen säkerställa att en förändring har skett på skolan?

Anf. 40 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Maria Stockhaus berömmar sig för inrättandet av Skolinspektionen. Jag vill passa på att påminna Maria Stockhaus om att när Skolinspektionen inrättades var hela syftet med den reformen att man mer skulle ägna sig åt tillsyn – det var en strikt juridiskt inriktad tillsyn – och inte åt skolutveckling. Alliansregeringen markerade särskilt både i skollag och olika instruktioner att skolutveckling på nationell nivå inte skulle bedrivas.

Vi har lärt oss en del sedan dess. Vi har bland annat lärt oss att de svenska skolorna inte bara behöver en tillsyn och en inspektion som grundas på juridiska kontroller, utan de behöver en tillsyn som faktiskt handlar om vad som sker i klassrummet. Vi behöver ett systematiskt kvalitetsarbete, och vi behöver skolmyndigheter som finns närvarande ute i skolorna och ger ett aktivt stöd på samma sätt som vi har skolmyndigheter närvarande ute i klassrummen som iakttar och ser var problemen finns och vilka åtgärder som behöver vidtas.

Därför är jag väldigt glad och stolt över att vi har utvecklat skolpolitiken så att vi mer har närmat oss ett aktivt arbete från skolmyndigheterna där man bidrar till att utveckla kvaliteten i undervisningen. Jag kan tydligt

se att Skolinspektionen mer och mer arbetar på det sättet, och jag välkomnar det. Jag tycker att det är positivt att Skolinspektionen har en tydligare roll med att just bry sig om vad som sker i klassrummet. Det är trots allt i mötet mellan lärare och elev som skolans viktigaste uppgift ligger.

Jag välkomnar också att Skolverket med ledning av de inspektionsrapporter och den tillsyn som Skolinspektionen tar fram kan ägna sig åt ett mer aktivt arbete med att närvara och stödja ute i skolorna. Det här systematiska kvalitetsarbetet har krävts av huvudmännen sedan många år tillbaka. Maria Stockhaus och jag är antagligen överens om att vi behöver mer för att utveckla huvudmännens systematiska kvalitetsarbete, men för min del är jag väldigt glad över att vi har börjat ägna oss åt ett statligt systematiskt kvalitetsarbete med syfte att faktiskt hjälpa till att utveckla kvaliteten i de svenska skolorna.

Det här var ett lite långrandigt försök att besvara Maria Stockhaus fråga hur jag ser på behovet av att de statliga skolmyndigheterna faktiskt också bidrar till att utveckla kvaliteten i våra skolor. Jag ser väldigt positivt på det, och jag ser ett stort behov av det. Jag har så här långt inte uppfattat att det finns någon skillnad mellan Maria Stockhaus syn på saken och den syn som jag företräder nu, förutom att Maria Stockhaus parti har uttalat sig för, om jag inte har missuppfattat saken helt, att man ska lägga ned flera av de stora program som Skolverket nu har för att bidra till att stärka kvaliteten i våra skolor.

Som jag sa i mitt svar varken kan eller vill jag föregripa det svar som regeringen ska lämna på Riksrevisionens rapport, utan jag får hänvisa till att vi säkert kommer att ha långa och intressanta diskussioner här i riksdagen när regeringen väl lämnar det svaret.

Anf. 41 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om vikten av att få till ett systematiskt kvalitetsarbete i alla skolor. En grund för att det ska fungera, och varför jag tycker att inrättandet av Skolinspektionen var en bra reform av alliansregeringen, är att det behövs en myndighet som är fristående från utvecklingsuppdraget och som jobbar med en inspektion.

Vi kommer att diskutera Samverkan för bästa skola i nästa interpellationsdebatt, men Moderaterna har tagit fram ett liknande förslag som handlar om kunskapskontrakt. Det handlar om ett statligt ansvar för att stötta skolorna när skolan har varit föremål för inspektion. I vissa fall kanske huvudmannen är liten, skolan kan sitta fast i invanda mönster och det kan behövas hjälp för att bryta dem. Det tror vi är bra.

Sedan var det frågan om att lägga ned program. Jag vet inte varifrån utbildningsministern har fått detta. Det vi tycker är viktigt är att se över alla riktade statsbidrag. Om jag inte missminner mig är det fråga om över 40 olika bidrag som ska sökas, sedan återrapporteras för att sedan sökas igen. Många kommuner mäktar inte med. Statskontoret och andra myndigheter har sett över den frågan och lagt fram mycket kritik. Vi vill se över bidragen och se om det går att lägga mer pengar i det vi kallar kunskapskontrakt eller Samverkan för bästa skola, som vi gärna vill vidareutveckla; alltså lägga pengarna till olika riktade statsbidrag i dem. Vi vill inte minska resurserna till skolorna men kanske se till att det blir fler riktade statsbidrag utifrån vad den enskilda skolan behöver.

Utbildningsministern tar upp, liksom ministerns partikollegor gjorde i debatten i går, att regeringen kommer att genomföra en plan för trygghet och studiero i skolan. Det låter bra vid första anblick, men det enda konkreta vi har sett hittills är mobiltelefonförbud – och det har vi också debatterat tidigare.

Låt oss analysera lite mer en plan på nationell nivå. Jag ser fler riktade statsbidrag och mer detaljstyrning av typen mobiltelefonförbud. Om det är vad som kommer att ske med planen kanske det är bättre att låta rektorerna jobba vidare med de verktyg de redan har för att skapa trygghet och studiero och att det skapas en inspektion som fungerar. Rektorerna säger själva i den utvärdering som Skolverket lagt fram att de har de verktyg de behöver. I vissa fall används inte verktygen av olika skäl.

Där behöver vi fundera över varför verktygen inte används. I stället för att ta fram en stor, svulstig plan på nationell nivå som kan låta bra men som riskerar att i bästa fall bli ett slag i luften och i sämsta fall ytterligare detaljstyrning av statsbidrag till skolorna, som ytterligare komplicerar deras verksamhet i stället för att fokusera på vad den enskilda skolan behöver, vill jag gå tillbaka till vad interpellationen handlar om, det vill säga Skolinspektionens uppföljningar av trygghet och studiero i skolan. Det är nästan ännu viktigare när en skola har fått kritik att Skolinspektionen verkligen följer upp att det har blivit bättre. En redogörelse av att det, det och det har skolan gjort garanterar inte att det har blivit bättre.

Jag skulle vilja vädja till utbildningsministern att skrota tanken på en nationell handlingsplan, se till att Skolinspektionens uppföljningar och utvärderingar fungerar och att skolorna får hjälp genom Samverkan för bästa skola eller på annat sätt att förbättra arbetet runt trygghet och studiero. Vidare ska inspektionen säkerställa att skolorna använder metoder som har vetenskaplig grund och är ordentligt utvärderade. En handlingsplan kan låta bra vid första anblick, men jag ser många stora risker med ett sådant arbete.

Anf. 42 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har under min hittills ganska korta tid som utbildningsminister arbetat hårt med frågan om trygghet och studiero. Skälet till att jag har valt att göra det är att den svenska skolan präglas av en dubbel bild.

Vi ser å ena sidan lärare, rektorer, föräldrar och elever som går på skolor där de trivs och där de upplever att tryggheten och studieron är bra. Å andra sidan ser vi också skolor där det finns förfärande exempel på bristande trygghet och studiero. Jag ser ett stort behov av att säkerställa den ordning och reda i klassrummen som eleverna behöver om de ska lära sig mycket.

Maria Stockhaus går sin vana trogen till angrepp mot regeringens förslag att införa ett mobiltelefonförbud i skolan. Jag får påminna Maria Stockhaus om att så många som två tredjedelar av lärarna i svensk skola, om vi tittar på högstadiet, anger att de varje dag i undervisningen blir störda av elevernas chattande, sms:ande, spelande eller vad det kan vara.

Naturligtvis påverkar detta inte bara tryggheten och studieron utan också möjligheterna att lära sig mycket. En bekant till mig som tjänstgjorde som vikarie i skolan berättade att det var mycket lugnare i högstadiet eftersom de stökiga eleverna satt längst bak och spelade spel i stället

för att störa lektionen. Det är för mig en förfärande bild av hur ett användande av mobiltelefoner i klassrummet faktiskt kan bidra till att elever inte ens deltar i undervisningen.

Varför behövs en reglering? Jag skulle kunna vända frågan tillbaka till Maria Stockhaus. Sanningen är den att dagens reglering som tillåter mobiltelefonanvändning i klassrummet, om inte läraren kan stödja sig på en lokalt framtagen ordningsregel, eller om inte läraren kan stödja sig på att mobilen faktiskt redan har stört undervisningen, går långt in i klassrummet. Den regleringen betyder mycket för lärarnas förutsättningar att styra och leda arbetet i klassrummet. För mig är Maria Stockhaus uppfattning om den regleringen en gåta, det vill säga den nuvarande skollagen som togs fram under alliansregeringen, som faktiskt tillåter detta, som ålägger lärarna mycket arbete för att säkerställa att eleverna inte har mobiltelefoner med sig, om lärarna inte har turen att arbeta på en skola där det finns lokalt framtagna ordningsregler. Varför skulle det vara en reglering som på något sätt är bättre eller, för den delen, mindre ingripande i lärarnas yrkesvardag?

Jag kommer att arbeta med dessa frågor, och jag kommer att se till att det nationella regelverket stöder lärare och rektorer som vill upprätthålla trygghet och studiero i klassrummet. Jag kommer också att säkerställa att det nationella regelverket stöder de många föräldrar och elever som vill att skolan ska präglas av trygghet och studiero. Jag ser fram emot att göra det arbetet tillsammans med Centern och Liberalerna inom ramen för januariavtalet. Jag skulle verkligen välkomna om fler partier i riksdagen ville ansluta sig till det arbetet.

Anf. 43 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! I utvärderingen som Skolverket lade fram i går säger rektorerna själva att de har de verktyg de behöver. Då kan jag känna extra mycket oro för handlingsplanen.

Vi har diskuterat mobiltelefonförbudet många gånger, och jag instämmer i utbildningsministerns bild av att i vissa klassrum är mobiltelefonen ett störande moment. Men det finns en lagstiftning som gör det möjligt att ta bort dem. Det finns inga hinder. Detta bekräftas av vad rektorerna säger i denna utredning, nämligen att de har de verktyg de behöver.

Jag vet också att utbildningsministern gärna pratar om en tillitsbaserad styrning. Jag delar bilden av att det behövs mer tillit i utbildningssystemet. Men tillit skapas inte genom detaljstyrning. Tillit skapas genom att ge ansvar och befogenheter där de hör hemma, det vill säga på skolan hos rektorer och lärare. Att gå in med den typen av reglering som ett mobiltelefonförbud innebär är verkligen att tala om för lärare och rektorer att de inte klarar detta själva.

Vad ska handlingsplanen innehålla? Rektorerna säger att de har verktygen. Ska mobiltelefonförbud ses som ett steg på vägen? Då kan jag bli riktigt orolig. Vad är det mer för detaljstyrning som ska införas? Det finns ändå skolor där trygghet och studiero fungerar. Går det att lära sig av de skolorna? Kan vi se till att Skolinspektionens uppföljningar och utvärderingar fungerar på rätt sätt?

Jag tror säkert att vi kommer att komma tillbaka till dessa frågor när regeringen ska lägga fram sin skrivelse. Men om man inte föreslår några

förändringar måste vi göra det senare. Det är rimligt att ge ansvar och befogenheter, sedan följa upp och kräva åtgärder, i stället för att detaljstyra från riksdagen med mobiltelefonförbud och att ta fram en plan med andra detaljstyrande moment. Då raseras tilliten, och vi säger tydligt att vi inte tror att de klarar uppgiften. Då måste det ske detaljstyrning från riksdagen. Det skapar inte tillit.

Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Maria Stockhaus talar väl om betydelsen och behovet av tillit. I den frågan vill jag verkligen understryka hur viktigt det är att styrningen av skolan ska ske med en blick underifrån. Under lång tid från Sveriges riksdag och från Regeringskansliet har vi styrt skolan med en stark uppifrånblick. Vi har ibland brytt oss mer om innehållet i pressmeddelanden än om innehållet i den undervisning som beslutet resulterar i.

Jag är för min del helt inställd på att styrningen av skolan måste ske med starkt stöd från de professioner som faktiskt tillbringar sina dagar i klassrum och i rektorsrum.

För mig finns det dock en helt obesvarad fråga. Jag har ställt den flera gånger till Maria Stockhaus och aldrig fått något svar. På vilket sätt signalerar det mer tillit till lärarna om lagstiftningen säger att eleverna får ha mobiltelefonerna på precis hur mycket de vill i klassrummen? Lärarna som vill göra något åt det och tycker att det stör i undervisningen är då tvungna att stödja sig antingen på en med förlov sagt ganska krånglig reglering i skollagen – det är vissa kapitel och paragrafer som ska slås upp och vägledningar på juridisk svenska som ska letas fram på Skolverkets hemsida – eller på ett lokalt framtaget regelverk. Men de många lärare som inte har de förutsättningarna hamnar i den situation som två tredjedelar av lärarna beskriver i Skolverkets utvärderingar av it-användningen, nämligen att undervisningen varje dag störs av chattande, sms:ande och spelande.

För min del är det en signal om tillit till lärarna att säga: Vi vill lita på er. Vi vill att ni ska bestämma om mobiltelefoner får användas i klassrummet eller inte, inte lagstiftningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:126 om Samverkan för bästa skola

Anf. 45 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig dels varför Skolverket inte har i uppdrag att följa upp kunskapsresultaten på de skolor som fått ta del av satsningen Samverkan för bästa skola, dels om jag kommer att ta initiativ till att ge ett sådant uppdrag till Skolverket.

Satsningen Samverkan för bästa skola, där Statens skolverk i dialog med huvudmän genomför riktade insatser till skolor och förskolor med särskilt svåra förutsättningar, innebär nya arbetssätt för Skolverket. Skolverket har i uppdrag att följa upp uppdraget samt att löpande hålla Regeringskansliet genom Utbildningsdepartementet underrättat om hur uppdra-

get fortlöper. Skolverket har också påbörjat en processutvärdering av Samverkan för bästa skola, där kunskapen om utvecklingsinsatsen ska fördjupas.

Ett syfte med Skolverkets utvärdering är att undersöka hur genomförandet av Samverkan för bästa skola har fungerat i praktiken. Utvärderingen ska även undersöka utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet hos de deltagande huvudmännen och skolenheterna. Slutligen ska utvärderingen redovisa hur bland annat elevernas kunskapsresultat har förändrats efter skolenheternas deltagande i Samverkan för bästa skola. En första delrapport av utvärderingen presenteras under våren 2019.

Skolverket har vidare undersökt möjligheten att studera effekter på undervisningens kvalitet och elevernas kunskapsresultat i en så kallad effektutvärdering. En effektutvärdering skulle dock kräva ett upplägg med insatsskolor och kontrollskolor, där de senare skulle undanhållas stöd från Skolverket för att utgöra jämförelsegrupp. Enligt det nuvarande uppdraget ska Skolverkets insatser riktas till de huvudmän, skolor och förskolor som har störst behov. Myndigheten har därför bedömt att det utifrån uppdraget inte är möjligt att anpassa urvalet av skolor på det sätt som ett sådant upplägg skulle kräva.

Skolverket genomför dock även riktade insatser till huvudmän inom uppdraget Insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och vid behov för barn och elever med annat modersmål än svenska. Dessa insatser bygger på liknande upplägg som de inom Samverkan för bästa skola. Inom detta uppdrag utgår Skolverkets erbjudande om riktad stöd till parvis randomiserade huvudmän, vilket möjliggör en effektgranskning eftersom en jämförelsegrupp då skapas. Uppdraget utvärderas av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU. IFAU:s utvärdering inbegriper fem omgångar av huvudmän som erbjudits stöd. Jag kommer att ta del av IFAU:s utvärdering med stort intresse och utesluter inte att liknande utvärderingsupplägg kan bli aktuella även i framtiden.

Anf. 46 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, även för detta svar!

Samverkan för bästa skola tycker jag är ett bra exempel på hur staten kan stötta skolor som fått kritik av Skolinspektionen. Vi moderater har länge haft ett liknande förslag, som vi kallar kunskapskontrakt. Den stora skillnaden mellan regeringens Samverkan för bästa skola och våra kunskapskontrakt är att vi vill att det inte ska vara frivilligt att delta: Har man fått allvarlig kritik från Skolinspektionen ska man vara tvungen att ta emot hjälp.

Skolverkets generaldirektör besökte utbildningsutskottet för inte så länge sedan, och då diskuterade vi bland annat Samverkan för bästa skola. Jag ställde då uttryckligen frågan om Skolverket hade i uppdrag att följa upp elevernas resultat. Generaldirektören för Skolverket var tydlig med att det har man inte.

Det är självklart viktigt att man utvärderar processen. Det handlar om hur skolorna upplever detta, hur de upplever insatserna och samarbetet med Skolverket. Det är jätte viktigt, absolut, och det görs. Det finns med i de rapporter som har kommit hittills när det gäller Samverkan för bästa skola. Men regeringen lägger väldigt mycket pengar på denna verksamhet,

Prot. 2018/19:82

26 april

Svar på
interpellationer

närmaste bestämt 2,7 miljarder över ett antal år. Och det är viktigt, tycker jag, att vi som politiker är noga med att utvärdera. Ger pengarna den effekt vi vill ha, eller behöver vi skruva i detta eller göra någonting annat? När det är så pass mycket pengar som vi pratar om måste det ha hög prioritet.

Huvudsyftet med Samverkan för bästa skola är ju att elevernas resultat ska bli bättre. Nu verkar det lite förvirrat eftersom Skolverket säger en sak och utbildningsministern en annan när det gäller huruvida man ska utvärdera elevernas resultat.

Jag har besökt ett antal skolor som får hjälp inom ramen för Samverkan för bästa skola. Jag har faktiskt även besökt Botkyrka och pratat med den skola som fått insatser från Skolinspektionen – blivit övertagen eller vad man nu säger. Ingen av dessa skolor säger att det finns en plan för hur man ska följa upp elevernas kunskapsutveckling inom ramen för projektet man har med Skolverket. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt.

Jag förstår att man valde att inte ha effektutvärdering med kontrollskolor och annat med tanke på vilka skolor som väljs ut. Att då ha en annan skola med stora problem som inte får några insatser är ju inte rimligt gentemot de eleverna. Men det måste ändå finnas en tydlig struktur och en plan för hur man ska följa upp kunskapsutvecklingen hos eleverna på de skolor som får dessa insatser.

Herr talman! 2,7 miljarder kronor är fruktansvärt mycket pengar. Syftet är som sagt att eleverna ska få bättre resultat. Att vi inte följer upp det känns ganska märkligt, måste jag säga. Jag vet att vi har haft diskussioner om andra utvärderingar. Det gällde skolfrånvaron. Det känns som att det inte finns med när man lägger fram de här stora reformerna eller förslagen att man faktiskt ska följa upp hur det går. Någonstans känns det ganska avgörande, särskilt när vi satsar så mycket pengar på skolan. Nu kommer det signaler om att inte heller likvärdighetspengarna används på ett bra sätt, så uppföljningen och utvärderingen är oerhört viktig.

Nu verkar det som att Skolverkets generaldirektör och utbildningsministern inte är riktigt överens om hur nästa rapport om Samverkan för bästa skola ska se ut och vad den ska innehålla, om den ska ha med elevernas resultatutveckling eller inte. Jag kanske får anledning att återkomma i den frågan.

Anf. 47 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! I den mån Maria Stockhaus kritik går ut på att utvärderingen inte skulle redovisa hur bland annat elevernas kunskapsresultat har förändrats efter skolenheternas deltagande i Samverkan för bästa skola är det min uppfattning att det ingår i det uppdrag som Skolverket har fått. Jag har redogjort för det i interpellationssvaret, och jag kommer naturligtvis – precis som jag antar att Maria Stockhaus kommer att göra – att följa upp saken och se om det finns något slags missförstånd på vägen.

Jag tror att man ska hålla isär ett antal saker. Det går, tycker jag, att hävda att det är viktigt att följa upp resultat av olika reformer och insatser. Jag tycker själv att vi har ägnat oss för lite åt det i den svenska skolan. Ser vi på de väldigt stora och omfattande reformer som vidtogs under alliansregeringens tid med nya läroplaner, nya kursplaner och ny skollag ser vi att utvärderingarna av de insatserna lyser med sin frånvaro. Jag är verkligen intresserad av att hitta vägar att bättre utvärdera effekter av insatser.

Jag kan bara påminna om vilken glädje vi hade av att vi införde grundskolan på 60-talet på ett sådant sätt att det gick att göra en vettig effektutvärdering för de elever som har gått i den sammanhållna grundskolan jämfört med de elever som inte har gjort det.

Samtidigt, handen på hjärtat, är effektutvärdering av skolreformer nog bland det svåraste man kan hålla på med. Det är svårt nog att uttala sig om vilka effekter som har uppstått. Att samtidigt ta på sig att utvärdera *hur* dessa effekter har uppstått och vilken roll de olika reformerna har spelat, ja, det är en notoriskt svår uppgift.

Av den svårigheten kan man dra två vitt skilda slutsatser: att vi måste försöka ännu mer och lägga stor vikt vid och möda på detta, eller att vi borde låta bli. Själv hör jag till dem som tycker att vi ska anstränga oss mer och vara duktigare och noggrannare när det gäller att ta reda på mer om hur våra skolreformer faktiskt fungerar ute i verkligheten.

Detta är också skälet till att regeringen till exempel har gett Skolverket i uppdrag att se över de kursplaneskrivningar som togs fram under allians-tiden och som har fått ganska stark kritik från lärarhåll.

Så ja, det är viktigt att utvärdera reformer, men det är samtidigt väldigt svårt. I detta fall har Skolverket i sin delrapport klart och tydligt angivit att den design som denna insats har fått, nämligen att de skolor som har störst behov får en insats, gör att det blir svårt med ett randomiserat angreppssätt vid en effektutvärdering.

Nu talar jag nästan grekiska här i riksdagens talarstol – jag ber om ursäkt för det och konstaterar att jag undrar hur oense Maria Stockhaus och jag egentligen är på det här området. Jag tror att vi är rätt överens om att man bör utvärdera denna typ av insatser, och jag tror att vi också är överens om att det är svårt. Jag tror till och med att vi är överens om att svårigheten inte bör avhålla oss.

Anf. 48 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Ja, det är svårt. Men det jag vänder mig emot är att generaldirektören på en uttrycklig fråga säger: Nej, vi har inget uppdrag att följa upp elevernas kunskapsutveckling på de här skolorna. Detta oroade mig, och det var anledningen till att jag ställde denna interpellation. Nu verkar det som sagt vara så att ni har olika åsikter, och då får man avvakta nästa rapport och se om detta finns med.

När jag under de besök jag gjort på dessa skolor ställt frågan om det finns med att följa upp hur detta påverkar elevernas resultat har jag faktiskt i många fall mötts av skolledare som tittar på mig med ett stort frågetecken. De säger att de är jättenöjda med alla insatser och att samarbetet med Skolverket har funkat jättebra, men när jag frågar om resultaten tittar de på mig som att de inte förstår frågan.

Den bilden av upplägget gör mig bekymrad, för fokus måste vara elevernas resultat. Det var det som var syftet med Samverkan för bästa skola, och det var det som var syftet med våra kunskapskontrakt. Det är samma tänk kring båda två. Men om man inte ser till att uppföljning av elevernas resultat är en väsentlig och naturlig del av programmet, vilket enligt vad jag ser och hör även från generaldirektören inte finns, tycker jag att det är anmärkningsvärt. Det är 2,7 miljarder som går ut till skolorna.

Jag förstår också att det är svårt – det är mycket som påverkar skolresultaten. Men det måste ändå finnas en ambition att göra det. Det är den jag helt saknar, om jag ska vara riktigt ärlig.

Vi har också debatterat skolfrånvaro, och där vill inte utbildningsministern ha nationell uppföljning. Vi diskuterade Skolinspektionens uppföljning, och där känner jag att vi får avvakta och se vad regeringen skriver. Men det finns en tveksamhet kring regeringens intentioner när det gäller uppföljningen av skolan i Sverige i dag.

Man har också plockat bort ett antal nationella prov. Det finns absolut tveksamheter kring deras värde när det gäller att mäta resultat. Vi ser fram emot digitalisering och extern rättning för att de ska ge en mer objektiv bild av hur det går ute i skolorna. Men eftersom man har plockat bort nationella prov tror jag faktiskt inte riktigt att vi har samma intentioner när det gäller uppföljning och utvärdering. Det är lätt att prata om det, men det jag ser i praktisk handling stämmer inte riktigt överens med det som utbildningsministern säger.

En annan sak när det gäller uppföljning och utvärdering är att mängden statsbidrag och hela den apparat som följer med i form av administration har fått väldigt mycket kritik under väldigt lång tid. Att detta har byggts på är flera regeringar skyldiga till, även alliansregeringen. Men kritiken har kommit på senare tid.

Jag kan inte heller se att det finns några ambitioner hos regeringen att minska antalet statsbidrag. I samband med det vi talade om tidigare, handlingsplanen för trygghet och studiero, ser jag snarare att det kan komma ännu fler specialdestinerade statsbidrag. Det finns en utvärdering som säger att detta inte är ett effektivt sätt att använda pengar. Det leder inte till bättre skolresultat och kommer inte de skolor till del som behöver pengarna. Var finns ambitionen att, när det nu finns en uppföljning och utvärdering, faktiskt göra något åt problematiken?

Det är mycket möjligt att utbildningsministern tror på det hon står och säger i talarstolen, men i praktisk handling ser jag väldigt lite av ansvarstagande när det gäller uppföljning och utvärdering av reformer och åtgärder när detta inte fungerar.

Anf. 49 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja. Interpellationen handlar om utvärderingen av ett specifikt projekt. Vi har nu hamnat i en diskussion där vi talar om mycket annat.

Det är för mig alldeles omöjligt att recensera Maria Stockhaus beskrivningar av vad hon får höra från rektorer och lärare ute i landet. Jag kan kontra med att jag, när jag träffar rektorer och lärare inom ramen för Samverkan för bästa skola, inte alls får den uppgivna bild som Maria Stockhaus redovisar. Jag får tvärtom en bild av att man, precis som Maria Stockhaus säger, är mycket nöjd med den insats man har fått och av att man talar tydligt om elevernas kunskapsresultat och hur viktigt det är att ha en uppföljning och säkerställa att eleverna har en progression i sitt lärande.

Maria Stockhaus hänvisar också till en tidigare interpellationsdebatt och påstår att jag har sagt att jag inte vill ha någon uppföljning av elevers frånvaro. Det är en sanning med modifikation. Detta är en fråga som vi bereder i Regeringskansliet. Vad jag gjorde i den interpellationsdebatten,

som jag hoppades att Maria Stockhaus skulle uppskatta, var att problematisera frågan utifrån ett underifrånperspektiv – att se frågan också med rektorers, lärares och huvudmäns ögon och fråga mig hur vi bäst säkerställer att de verkligen arbetar med problematisk frånvaro. Var går gränsen för hur mycket administration och hur stor uppgiftslämnarbörda vi ska lägga på huvudmännen?

Maria Stockhaus tar upp behovet av att hålla koll på elevernas kunskapsutveckling och frågan om nationella prov. Jag är väldigt stolt över att regeringen nu går vidare med att digitalisera de nationella proven. Detta är ett område där det fanns ett mycket stort behov av utveckling när den första socialdemokratiskt ledda regeringen tillträdde, och vi har tagit stora initiativ för att säkerställa att Skolverket nu går i bräsch för en digitalisering av de nationella proven. Det är en digitalisering som kommer att ta mycket tid och faktiskt är resurskrävande eftersom så lite hade gjorts under den tid då man byggde upp de nationella proven till den stora volym de i dag har.

Jag är också väldigt stolt över den regelförändring som vi har genomfört med starkt stöd i riksdagen och som går ut på att de nationella proven ska rättas av en annan lärare än den som sköter undervisning och betygsättning. Det tror jag blir bra för likvärdigheten. Jag är också glad över den bestämmelse vi har infört om att man i större utsträckning ska beakta de nationella provens resultat vid betygsättningen.

Det finns mycket att göra när det gäller uppföljning av elevers resultat. Min bestämda bild, som jag har gett uttryck för i denna interpellationsdebatt, är att Skolverket i den utvärdering som regeringen har bett om också ska redovisa – nu läser jag inntill – hur bland annat elevernas kunskapsresultat har förändrats efter skolenheternas deltagande i Samverkan för bästa skola. Jag kommer naturligtvis att följa upp de frågor som Maria Stockhaus nu har ställt, som har sin grund i att Maria Stockhaus har fått annan information.

Anf. 50 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag återkommer till Samverkan för bästa skola. Jag känner mig också lite förvirrad när man får olika besked från utbildningsministern och generaldirektören. Jag hoppas att det i nästa redovisning, som ska komma nu under våren, finns med en redovisning av hur de insatser som har gjorts har påverkat elevernas resultat – eller åtminstone hur resultatutvecklingen ser ut i de skolor som har fått insatser. Det kan ju vara andra saker som påverkar resultatutvecklingen. Någonstans känns dock detta oerhört väsentligt.

Jag hoppas att utbildningsministern har rätt och att man har detta uppdrag. Men det bekymrar mig att generaldirektören så tydligt sa att man inte har det. Uppföljning och utvärdering är viktigt, och det är alltid en avvägning när det gäller administration.

När det gäller frånvaro ställer vi krav på att alla rektorer ska följa upp den på sina skolor, och de allra flesta skolor har digitala system för detta. Det innebär att det går att lösa mer automatiserat än återrapportering av statsbidrag och annat, som kräver mer av uppsatsskrivande och beskrivning av vad man har gjort. Jag tror att det är viktigt att vi har koll på hur det ser ut med frånvaron i Sverige, för det är ett stort problem att många elever inte är i skolan.

Vi får säkert anledning att återkomma. Jag avvaktar som sagt med spänning hur utvärderingen av Samverkan för bästa skola ser ut i nästa rapport.

Anf. 51 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har inte fått någon respons från Maria Stockhaus på den, tycker jag, väldigt intressanta utvärdering som är på gång när det gäller en insats som ligger nära Samverkan för bästa skola, nämligen det så kallade Nyanländauppdraget. Där har Skolverket, tack vare att åtgärden riktar sig till så många av våra huvudmän, haft möjlighet att lägga upp utvärderingen så att det blir en effektutvärdering, där man kan använda sig av randomisering som metod.

Jag ser för min del fram emot att få de resultaten. Jag har starka förhoppningar om att de kommer att bli till glädje för många skolutvecklingsinsatser, inte minst den vi kallar Samverkan för bästa skola.

Jag får tacka Maria Stockhaus för interpellationen och försäkra att vi kommer att arbeta hårt för att säkerställa inte bara goda resurser till skolutveckling på vetenskaplig grund utan att vi också ser till att de resurserna används på rätt sätt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2018/19:171 om Skolkommissionens förslag om stärkt likvärdighet

Anf. 52 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Kristina Axén Olin har frågat mig om jag avser att genomföra Skolkommissionens förslag om stärkt likvärdighet i enlighet med vad statsministern aviserade i regeringsförklaringen.

Den försämrade likvärdigheten i svensk skola är en mycket allvarlig utveckling som måste stävjas. 2015 års skolkommision tillsattes med uppdraget att lämna förslag som syftar till höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och en ökad likvärdighet i skolan. Skolkommissionen överlämnade 2017 sitt slutbetänkande *Samling för skolan*, SOU 2017:35. När det gäller skolsegregationen framhäver Skolkommissionen att resultatskillnaderna mellan grundskolor ökar starkt. Ökningen förklaras av att skillnaderna mellan skolors elevsammansättning utifrån familje- och migrationsbakgrund ökar. Denna ökade uppdelning av skolor riskerar att leda till försämrad likvärdighet i form av ökade kvalitetsskillnader mellan skolor. Den innebär också att det viktiga värde som ligger i att elever med olika bakgrund möts i skolan urholkas.

Skolkommissionen föreslår i sitt slutbetänkande en nationell strategi för att skapa ett robust skolsystem. Förslagen ska gynna samtliga elever, och målet är att alla elever ska ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt. Samtidigt påpekar Skolkommissionen att åtgärder som syftar till att minska skolsegregationen och öka de finansiella förutsättningarna för en likvärdig skola kräver närmare överväganden.

I juli 2018 tillsattes därför en utredning som har i uppdrag att arbeta vidare med Skolkommissionens förslag och bland annat analysera och ta

ställning till hur bestämmelserna om dels placering vid kommunala skol- enheter, dels mottagande och urval till fristående skolor, bör ändras för att i större utsträckning främja en allsidig social sammansättning av elever. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 mars 2020.

Det är viktigt att förändringar i skolan är långsiktigt hållbara. Regeringen kommer därför att invänta utredningens redovisning och därefter ta ställning till förslagen om bland annat placering, mottagande och urval till skolor. Min ambition är att åstadkomma en mer likvärdig skola, där barn och elever med olika bakgrund möts.

Det är dock av största vikt att redan nu genomföra insatser för att öka likvärdigheten i skolan. Flera av Skolkommissionens förslag har redan börjat genomföras. Ett exempel på detta är det nya statliga stödet för förstärkt likvärdighet och kunskapsutveckling. Stödet uppgår 2019 till 3,5 miljarder kronor och ska fördelas så att resurserna viktas med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund. Av januariavtalet framgår att detta statliga stöd ska förstärkas.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram att OECD i en rapport efter att ha granskat Sverige nyligen lämnat ett antal rekommendationer för ökad likvärdighet och minskad skolsegregation. Jag kan konstatera att OECD:s slutsatser i flera avseenden överensstämmer med den beskrivning av den svenska skolan som Skolkommissionen presenterat och att flera av rekommendationerna ligger i linje med pågående utredningar och åtgärder.

Anf. 53 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret, även om jag inte riktigt tycker att jag får det exakta svaret på den fråga jag ställde. Det är dock glädjande att vi är överens om att det, som statsrådet påpekar, är otroligt allvarligt med skillnaderna i kvalitet mellan våra skolor i Sverige och att segregationen i svensk skola ökar.

Den viktigaste åtgärden för att minska skolsegregationen och för att elever ska kunna lämna utanförskap och göra klassresor är att satsa på en skola som verkligen rustar eleverna med rätt kunskaper. Dessvärre ser vi i dag stora skillnader i resultat mellan skolor i Sverige.

Vi har fantastiska skolor med goda resultat och erfarna och behöriga lärare, där eleverna får gedigna kunskaper och kan göra klassresor och rustas för en framtid där alla ges chansen. Men vi har också skolor som år efter år dras med dåliga resultat, stök och oordning i klassrummen, en stor andel obehöriga och oerfarna lärare, där eleverna riskerar att dras in i ett livslångt utanförskap. Det är fullständigt oacceptabelt. Skolor som inte klarar av sitt uppdrag trots insatser och hjälp ska inte få fortsätta.

Vi moderater har föreslagit att vi ska ta fram nationella kvalitetskrav för att vi ska kunna utvärdera kvaliteten i våra skolor. Skolinspektionen ska granska skolorna, och de skolor som inte når upp till kraven ska man teckna ett kunskapskontrakt med, tillsammans med Skolverket, med krav på åtgärder men också med stöd och hjälp. Då kan vi säkerställa att alla skolor håller en rimlig kvalitet. De skolor som inte håller tillräckligt hög kvalitet efter insatser och hjälp måste vi kunna fatta beslut om att stänga.

I svaret noterar jag att statsrådet inte delar den ingång i frågan om skolsegregation som jag beskriver. Statsrådet resonerar i stället i termer av vikten av en blandad elevsammansättning och talar till och med om lottning

av elever till olika skolor. Det är viktigt att konstatera att den största anledningen till skolsegregationen är boendesegregationen.

Den forskning som finns visar att det fria skolvalets utformning i mycket liten del bidrar till att förstärka skolsegregationen. I stället är problemet att det är för få elever som gör ett aktivt skolval.

Det fria skolvalet möjliggör att elever kan välja en annan skola än den närmaste skolan i bostadsområdet. Vi måste få fler elever att göra ett aktivt val. Vi måste förmå elever i socioekonomiskt utsatta områden att i högre grad göra aktiva och välgrundade val. Med mer information och information på många språk går det att göra detta.

Vi ser till exempel i Nacka kommun, där man införde aktivt skolval, att resultatet blev att eleverna i det socioekonomiskt mest utsatta området gjorde det bäst underbyggda skolvalet.

OECD föreslår aktivt skolval, och det är också ett av Skolkommisionens förslag för ökad likvärdighet.

Jag återkommer då till min fråga, där jag undrar vad regeringen egentligen menar. Statsministern sa i regeringsförklaringen att Skolkommisionens förslag för ökad likvärdighet ska genomföras. Men vilka konkreta förslag menade han då? I budgetdebatten här i riksdagen i förra veckan sa också finansministern att man nu genomför Skolkommisionens förslag för stark likvärdighet. Vilka förslag ska genomföras?

Anf. 54 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! När vi diskuterar den ökande skolsegregationen brukar vi diskutera utifrån två olika linjer. Den ena linjen handlar om vad vi som politiker kan göra för att motverka effekterna och hantera de negativa effekterna av att skolan har blivit så uppdelad. Där diskuterar vi partierna emellan inte helt olika saker. Vi talar om olika former av resultattillskott.

Från regeringens sida har vi aviserat att vi ska fortsätta med det likvärdighetsbidrag som är helt nytt och unikt och faktiskt tar större hänsyn till elevernas behov än vad tidigare statsbidrag har gjort. Vi diskuterar hur vi ska säkerställa att vi motverkar en pedagogisk segregation, som man ibland talar om, det vill säga att de mest erfarna lärarna sällan finns i de skolor där behoven är som allra störst.

Vi talar också om att man ibland måste lägga ned skolor. Det är något som jag inte är främmande för. När en skola har blivit så segregerad att man inte klarar av att bedriva en bra undervisning och man har kommit till vägs ände kan det vara bättre att lägga ned skolan än att tillföra resurser. Så gjorde man till exempel i Malmö, där ett antal skolor har lagts ned. De resultaten har inte varit entydigt negativa, tvärtom.

Men likheterna upphör när vi närmar oss hur vi ska hantera det förhållandet att vi har en alldeles för stor segregation, till att börja med. På vilket sätt ska vi åtgärda roten till det onda, nämligen den ökande uppdelningen mellan olika skolor? Ja, här blir de politiska skillnaderna mycket, mycket större. För min del är det fullkomligt självklart att vi ska motverka också det som skapar en ökande segregation mellan elever och mellan skolor.

Kristina Axén Olin säger att forskningen hävdar att skolvalet, så som det är uppbyggt, har en väldigt liten del i att skapa segregation. Jag skulle nog vilja säga att forskningen är mycket mer nyanserad på den punkten än vad Kristina Axén Olin hävdar. Faktum är: När vi på 1990-talet införde

det system för skolval som vi har i Sverige i dag kom OECD, den fristående organisation i Paris som granskar ekonomiska frågor, med en fullkomligt förödande kritik av upplägget i de reformerna. Den kritiken formulerades i en rapport 1992 som den dåvarande regeringen tyvärr inte tog någon som helst hänsyn till. Jag kan rekommendera Kristina Axén Olin att läsa den rapporten, som på ett nästan otäckt sätt förutspår de problem som vi nu har sett komma i den segregerade svenska skolan.

Jag tycker att det är en ansvarsfull politik att hantera effekterna av den ökande segregationen, men det är en mindre ansvarsfull politik att inte bry sig om orsakerna till den ökande segregationen i den svenska skolan. Där måste vi ta i de frågor som handlar om styrningen av skolan. Det är precis de frågor som statsministern talade om i regeringsförklaringen och precis de åtgärder som finansministern talade om i budgetdebatten. Vi går nämligen igenom de förslag som kom från Skolkommissionen och säkerställer att de blir ordentligt utredda.

På en punkt vill jag dock ställa en motfråga till Kristina Axén Olin: Var hittar Kristina Axén Olin att jag på något sätt har förespråkat lottning i det svenska skolsystemet? Visa mig var jag har gjort det!

Anf. 55 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Utbildningsministern! Det är mycket glädjande att vi är överens om problemen i Sverige och bekymret med segregationen. Jag delar naturligtvis utbildningsministerns oro över hur det ser ut. Det handlar inte bara om skolan, utan det handlar om väldigt många områden. Vi har alla anledning att vara självkritiska. Vi har misslyckats med integrationen i Sverige. Jag tror också att vi kan vara överens om att bostadssegregationen är ett av de största bekymren.

Men sedan, som sagt, skiljer sig våra uppfattningar rätt mycket åt. Vi kan prata om OECD, som statsrådet Anna Ekström har valt att göra. Redan 2014 överlämnade OECD en djuplodande expertanalys till den då ansvariga ministern; Björklund. Man konstaterade att både kvalitet och likvärdighet var hotade i det svenska skolsystemet. Man lämnade då skarpa åtgärdsförslag till Sverige för att råda bot på den ökade skolsegregationen. OECD föreslog redan 2014 obligatoriskt skolval för minskad segregation, fler karriärlärare och ekonomiska incitament för att skickliga lärare skulle vilja arbeta i utanförskapsområden. Det handlar om stärkt lärarkompetens, uppryckning av svensk skolas styrning och ett starkare statligt ansvar för kvaliteten i skolan.

Herr talman! Jag kan inte se att man under den föregående mandatperioden, 2014–2018, kom fram till ett enda förslag eller gjorde något av det som OECD föreslog. Många av förslagen finns förvisso med i Skolkommissionens rapport, och många av Skolkommissionens förslag är bra. Men ingenting av detta har blivit verklighet.

I år avsatte vi extra pengar, som till och med riksdagen har beslutat om, för att höja lönerna i utanförskapsområden – precis det som OECD föreslår. Men inte ens det kan regeringen verkställa fastän pengarna finns och riksdagen har beslutat om det. I stället väljer man att utreda mer och mer, och skolsegregationen ökar.

När, Anna Ekström, ska vi få se de skarpa åtgärder som OECD sa till oss redan 2014 att vi skulle vidta? När kommer de? Är det så som statsministern säger – att Skolkommissionens förslag ska genomföras? Är det så

som finansministern sa i budgetdebatten i förra veckan – att vi nu genomför Skolkommisionens förslag? Eller är det så som statsrådet säger här – att förslagen är under utredning?

Anf. 56 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Den som vill genomföra lagstiftning på skolans område måste förstas utreda sakerna innan man går till riksdagen med en lagstiftning. En annan ordning leder, tror jag, till en mindre genomtänkt skolpolitik förutom att det skulle rendera kraftig kritik från riksdagens kammare.

Jag är lite orolig över den lättsinniga synen på att ta fram väl genomarbetade förslag. Jag kan försäkra Kristina Axén Olin att de förslag som Skolkommisionen tog fram vilar mycket tryggt på OECD:s rekommendationer till Sverige, och de genomförs nu på punkt efter punkt.

Det finns ett förslag från Skolkommisionen som vi i regeringen tydligt har sagt att vi inte kommer att gå vidare med, och det är just förslaget om lottning. Jag efterlyser fortfarande ett svar på min fråga till Kristina Axén Olin. Eftersom Kristina Axén Olin i ett tidigare anförande påstod att jag hade öppnat för lottning vill jag veta i vilket sammanhang jag skulle ha gjort det. Det är nämligen så att vi i regeringen tydligt har sagt att vi inte kommer att gå vidare med Skolkommisionens förslag om lottning. Skälet är mycket enkelt: Det finns inte stöd för den åtgärden i Sveriges riksdag.

När det gäller de övriga förslagen från OECD har flera av dem genomförts. Jag kan till exempel peka på det helt unika likvärdighetsbidraget, som nu uppgår till 3 ½ miljard och som enligt januariavtalet ska byggas ut. Det är en nödvändig och viktig pusselbit för att hantera effekterna av den bristande integrationen i den svenska skolan.

Jag kan också konstatera att reglerna om urval till den svenska skolan är viktiga. Det är de regler som OECD ofta pekar på. Det är de regler som Kristina Axén Olin avser när hon talar om lottning och Skolkommisionens förslag. Hur gör vi när det är fler elever som vill gå i en fristående skola eller en kommunal skola än det finns plats för? Ja, i dag är regelverket sådant att en kommunal skola ska följa närhetsprincipen. Det är något som enligt ett flertal nya domar riskerar att starkt missgynna föräldrar som vill att deras barn ska gå i samma skola. Det försvårar för den så kallade syskonförturen. Men det handlar också om att en fristående skola i dag kan tillämpa en köprincip som är ruggigt orättvis. Den gynnar barn födda i januari mer än barn födda i december. Den gynnar barn vars föräldrar har koll. Och den gynnar barn vars föräldrar aldrig någonsin flyttar, vare sig inom Sverige eller från utlandet.

Att åstadkomma ett mer rättvist antagningssystem kräver förstas en gedigen utredning. Skolkommisionen bad regeringen att tillsätta en sådan utredning. Det har vi gjort. Det är en utredning för grundskolan och en utredning där man ser över hela finansieringssystemet för gymnasieskolan. Jag kommer naturligtvis att invänta resultaten av de utredningarna. Jag vill att detta ska gå fort, men jag vill också att det ska bli riktigt ordentligt gjort. Det handlar om system som är viktiga för miljontals föräldrar och elever och som inte får gå fel.

Kristina Axén Olin tar också upp boendesegregationen. Jag är helt överens med Kristina Axén Olin om att det är en riktig bov i dramat när det gäller den bristande integrationen i den svenska skolan. Boendesegregationen är mycket allvarlig. Den måste bekämpas. Ett viktigt bidrag i den

kampen blir förstås januariavtalets tydliga besked att vi ska se till att det som kallas för EBO inte kan vara så dominerande i den svenska boendebatten som det har varit hittills. Det kommer att ha stor betydelse för skolan. Men för den sakens skull kan vi inte underlåta att ge oss på de regler i skollagen som tyvärr förstärker segregationen i den svenska skolan.

Anf. 57 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för förtydliganden. Förhoppningsvis kan vi lägga idéer kring lottning och bussning av elever till skolor som en lösning på skolsegregationen åt sidan och i stället diskutera andra bra förslag för att öka det aktiva skolvalet. För att man ska kunna öka det aktiva skolvalet, som OECD också har föreslagit, behövs det faktiskt inga lagändringar eller regeländringar. Det handlar bara om att vi tillsammans försöker se till att informationen om det fria skolvalet når ut till alla grupper och på många språk. Det skulle vi faktiskt kunna göra redan i dag.

De pengar som vi moderater och Kristdemokraterna avsatte i årets budget för att öka lönen för lärare i utanförskapsområden går att verkställa redan i dag, för pengarna finns redan och är utbetalade till Skolverket, som bara väntar på att regeringen ska göra ett förordnande så att de kan verkställa det.

Det finns alltså mycket vi kan göra i dag. Allt behöver inte utredas. Många av de förslag som OECD har lyft upp och som vi moderater har lagt fram skulle kunna verkställas i dag, för det handlar inte om lagändringar utan om betydligt enklare saker som går att göra. Jag kan bara se fram emot att det är som statsrådet säger, att de kommer att verkställas och att man kommer att komma tillbaka med förslag så att vi kan försöka få ordning på svensk skola igen och se till att svensk skola blir den möjlighet för alla barn som en skola självklart borde vara.

Anf. 58 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Sverige har haft ett av de mest högpresterande och jämlika skolsystemen i världen, och mitt mål som utbildningsminister är att vi ska ta oss tillbaka dit. Mot den bakgrunden vill jag verkligen välkomna att OECD på det tydliga sätt de gör granskar den svenska skolan. OECD:s budskap till Sverige är att vi måste ta i det som gjordes fel på 90-talet.

OECD talar klarspråk i sin senaste rapport – den stora rapporten om den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Där talar OECD klarspråk om att den marknadsstyrning som den svenska skolan är utsatt för leder fel. Den vilar på skakiga grunder, och Sverige uppmanas att förändra regelverket för skolvalet och för allt som hör skolvalet till. Enligt min åsikt kan vi göra detta samtidigt som vi behåller en möjlighet för föräldrar och elever att välja vilken skola de helst vill gå i. Detta klarar andra länder, och det borde vi också klara.

Den väldigt oreglerade skolmarknad som vi har sedan 1990-talet är en viktig orsak – inte den enda, men en viktig orsak – till den ökande segregationen i den svenska skolan. Min uppmaning till Kristina Axén Olin är att lyssna till OECD och ta det som de säger på allvar. Det är ingen vildsint rabulistisk tankesmedja på vänsterkanten som talar, utan det är OECD i Paris som uppmanar oss i Sverige att säkerställa att det svenska skolsystemet reformeras så att det kan bidra till en bättre likvärdighet. Jag kommer

att göra vad jag kan för att säkerställa att så blir fallet, och jag hoppas få stöd från Sveriges riksdag i denna fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2018/19:107 Åtgärder mot handel med hyreskontrakt

2018/19:3076 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V)

2018/19:3083 av Larry Söder m.fl. (KD)

2018/19:3084 av Roger Hedlund m.fl. (SD)

2018/19:3087 av Mats Green m.fl. (M)

med anledning av prop. 2018/19:108 Fler tillval för hyresgäster

2018/19:3086 av Mats Green m.fl. (M)

med anledning av skr. 2018/19:97 Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken

2018/19:3082 av Gulan Avci m.fl. (L)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 april

2018/19:205 Flygskatten och driftsstöd till flygplatser i Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:206 Kompensation till flygplatser i Norrland vid återinförd flygskatt

av *Edward Riedl* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:207 Transportstöd i Göteborgs södra skärgård

av *Henrik Edin* (L)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:208 Kostnaderna för regeringens klimatpolitik

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:209 Klimatpolitikens kostnader

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:210 Kronans styrka

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 april

2018/19:573 De transportpolitiska målen

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:574 Utredning av internationella adoptioner

av *Martina Johansson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:575 Upprättelse efter folkmordet mot armenier

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:576 Jordbruksverkets EU-böter

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:577 Internationella adoptioner

av *Martina Johansson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:578 Initiativ efter utredning av internationella adoptioner

av *Martina Johansson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:579 Bristande kvalitet på landets lärarutbildningar

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 12.03.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 38 (delvis)

och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om ersättare.....	2
§ 5 Utökning av antalet suppleanter	2
§ 6 Val av extra suppleanter	2
§ 7 Meddelande om partiledardebatt.....	2
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 9 Svar på interpellation 2018/19:187 om invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden	3
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	3
§ 10 Svar på interpellationerna 2018/19:131 och 132 om en ansvarsfull migrationspolitik	5
Anf. 2 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 3 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	6
Anf. 4 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 5 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	8
Anf. 6 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 7 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	10
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
§ 11 Svar på interpellation 2018/19:162 om copyrightdirektivet	12
Anf. 9 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	13
Anf. 11 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	15
Anf. 13 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 14 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	17
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:163 om förbud att bära heltäckande slöja.....	18
Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 17 RICHARD JOMSHOF (SD).....	18
Anf. 18 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 19 RICHARD JOMSHOF (SD).....	21
Anf. 20 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22

Anf. 21 RICHARD JOMSHOF (SD).....	23	Prot. 2018/19:82
Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23	26 april
		-----
§ 13 Svar på interpellation 2018/19:185 om nedskärningar		
inom psykiatri 24		
Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	24	
Anf. 24 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	25	
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	25	
Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	27	
Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	27	
Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	28	
Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	29	
Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN	30	
§ 14 Svar på interpellation 2018/19:124 om likvärdiga villkor		
för fristående och kommunala skolor	30	
Anf. 31 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	30	
Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M).....	31	
Anf. 33 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	32	
Anf. 34 MARIA STOCKHAUS (M).....	33	
Anf. 35 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	34	
Anf. 36 MARIA STOCKHAUS (M).....	35	
Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	36	
§ 15 Svar på interpellation 2018/19:125 om studiero i skolan.....	36	
Anf. 38 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	36	
Anf. 39 MARIA STOCKHAUS (M).....	37	
Anf. 40 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	38	
Anf. 41 MARIA STOCKHAUS (M).....	39	
Anf. 42 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	40	
Anf. 43 MARIA STOCKHAUS (M).....	41	
Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	42	
§ 16 Svar på interpellation 2018/19:126 om Samverkan för		
bästa skola	42	
Anf. 45 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	42	
Anf. 46 MARIA STOCKHAUS (M).....	43	
Anf. 47 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	44	
Anf. 48 MARIA STOCKHAUS (M).....	45	
Anf. 49 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	46	
Anf. 50 MARIA STOCKHAUS (M).....	47	
Anf. 51 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	48	
§ 17 Svar på interpellation 2018/19:171 om		
Skolkommisionens förslag om stärkt likvärdighet	48	
Anf. 52 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	48	
Anf. 53 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	49	
Anf. 54 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	50	
Anf. 55 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	51	
Anf. 56 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	52	
Anf. 57 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	53	
Anf. 58 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	53	
§ 18 Bordläggning	54	
§ 19 Anmälan om interpellationer	54	

Prot. 2018/19:82
26 april
-----

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 12.03.	55